

Ñtwum Lwen Ye Markù Kœ

Dæmmi ne Jân Bâtisi ƒe fyi
(Mt. 3.1-12; Lk. 3.1-18; Jân 1.19-28)

1 ¹ Ñtwum Lwen ye ke nywi Yesù Kristò, Mwen Mvènnswæb, mbòki ne yon ðunme, à nœ. ² Èzai, ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun kœ ke ðewã Mvènnswæb nun le,

«Mvènnswæb ni le' le: “Ywɔ' fe', mún yě ci-ntwum nyèm fyi mbyí swi' swú ɓã nun ƒosi wù mbyi.”

³ Ɓe ta ñkwu mwum ndɔ' ywo ke nlim kyɔ', ye ta dæmmi le:
“Ɖòsèni mɓèn Nyeli nyè',
ɓyin ðyila' mè mbyi ɓyon lwen.” »

⁴ Li ne Jân ci-ñjimnzi ɓwum kwaen ke nlim kyɔ', à ðunmi ɓwum shě le: «Kwebsèni pa' tòn shin, ɓyin ci ƒe jimnzi ɓyin, li, Mvènnswæb yě ɓyin ɓyebbi nyin zùsi.» ⁵ Ɓwum ɓye ke Yèrusalèm lè ɓye ke ñgyɔ' Jùdè nun hwæn kwaen, ƒe kiin Jân cinni. Ɓe ƒe mè ɓyebbi nyan kwàsea ke swi' ɓwum hwæn. Li, Jân jimnzi ɓon ke ðu' ne ƒe ƒe lon le Jùrdèn.

⁶ Mè plè ɓye Jân ƒe swí, ƒe twoen ɓon lè ñnywũn nyàm nyě ƒe ta lon le ñgàribà, à kpæm ñkwù' lè ñkænndan kwæ'. Ji nyon nœ nun ƒe ji ƒe kitàè', à ði tì ku' ðwì'. ⁷ À ƒe shè lè ñkwìn ɓwum le: «Mwum ne tá kìn ƒe nyè yèm cinni ñkimmɔ', à làn mún. Mún wòli kan fe' kim mún wummi swi' shon, ɓã mun sù mè ndú' mè diba' ɓyon. ⁸ Mún, mún tà ɓyin jimnzi lè mlá'. Ti lè nun, à yě ɓyin jimnzi lè M̀pùn Nsanmi.»

Ñjimnzi ye Jân jimnze Yesù
(Mt. 3.13-17; Lk. 3.21-22)

⁹ Kwan màzwùm, Yesù wa' ke Nàzàrê' se ƒe ke ñgyɔ' Gàlilé nun, à ɓèn cí Jân. Jân jimnzi nun ke Jùrdèn nun. ¹⁰ Kwan se Yesù kwain mlá' nun, ðeb weli nun mœ', à yen M̀pùn Nsanmi tá kyìli ke nywi yon wě pyì'. ¹¹ Ɓe ywɔ' ñkwu mwum ndɔ' ta wai ke ðeb, ye ta shè le: «Wù ni mwen nlim nyèm. Wù ni mún ke nzwon nlim.»

M̀bweb ye Satàen bwebbe Yesù ke nlim kyò'
(Mt. 4.1-11; Lk. 4.1-13)

¹²Kwan làb kan nyè màzwùm, M̀pùn Nsanmi kènnzò' Yesù ke nlim kyò'. ¹³À nòn kwe ñgyìn mwum nyí. Kwe cìcì màzwùm, mwum ndò' be kǎn kwe, su' mè nyàm. Satàen kènne nun bwebbi kwe. Ke nyè yi, mè cikpu' Mvènnswàb be kìn, be fe nun ji.

Ñlon ye Yesù loen mè ci-mbæn ñgishì nyí
(Mt. 4.18-22; Lk. 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴Ke kwan màzwùm nun, be bæn Jân, be ke nun nye njè. Ke nyè yi, Yesù kèn bèn be ñgyò' Gàlilê, à ñunmi Ntwum Lwen ye wai cì Mvènnswàb shě. ¹⁵À be le' le: «Kwan wolime, ywò' Mvènnswàb ye ñunmi ñgyò' wan nun. Kwebsèni mbòkì tòn nyin, byin yili Ntwum Lwen.»

¹⁶Ke nnàn ye nun be mè mbeti swùm Gàlilê nèan, a be nywò' mbò' ndò', à cinni mè ci-mbæn ñgishì bon bì. Mè myin nyan be le Simón bon lè ñgyinni nyon Àndrê; lè be ta mvinjan swí ke ñu' nun. ¹⁷Yesù shè lè bon le: «Dwoènnì mùn ke nyè. Mùn yě byin cì byin fyón mè ci-mbæn bwum.» ¹⁸Be ñonzi yì mvinjan yan, ke me kwù zwem ñnywèn, be ñwon Yesù nyè. ¹⁹À kènnò' mbyí kwà', à yen tì Jà' bon lè ñgyinni nyon Jân, bwen Zèbèdè. Be be ke ci' nyan nun, lè be ta yì mvinjan yan fõsea. ²⁰À yen bon ñin, à lon bon. Bùba nyan, lè mè ci-she bye be ci' nun hwæn, be ñonzi bon, be ñwon Yesù ke nyè.

Mwum ne Yesù kwannze m̀pùn mbyebbi nywi
(Lk. 4.31-37)

²¹Yesù be kèn bon lè bwesò' byon, be ñen ke nsòn ye be be lon le Kàpèrnàò. Nywò' ne be nywò' mè yìnnì mè Yudà, Yesù ñun nyenswàb mè Yudà, à ñunmi le'-Nswàb lisea. ²²Bwum bye be nun ywòti, shìmma cie bon lè mbòkì nlisà' nyè nun be le'-Nswàb lisea. Ntwi' mbòkì nlisà' nyon be kǎn wě nyè mè ci-nlìmmì me lwuà be lisà'. Ñzǎ' le' ye be nun kwean ñwum be kwan lè ñjìnnì nun.

²³Ke kwe nlim nyenswàb màzwùm, mwum ndò' be kwe, à cinni m̀pùn mbyebbi ke nywi. À kun le: ²⁴«Yesù, mwum Nàzàrê', yen se wu kìn kǎb ke nyìnnì she' nun? Wù kìn bǎ wù fyinni bwi'? Mùn lìmá wù seansean. Wù ne mwum nsanmi ne Mvènnswàb fyii.» ²⁵Yesù ywòme li, à sítì m̀pùn mbyebbi ni, à shè lè nun le: «Twò' ñwum, wù kwan mwum ne tòn ne nywi.» ²⁶M̀pùn mbyebbi mgbunnzi nun, à kwan lè mbwùm ñgwusi. ²⁷Bwum be be kwe, se cie bon shìmma ñzwònzwò'. Be ñunmi cibba' lè bwùlu le: «Yǎ pa' le' se ñyè she? Pa' nlisà' ywum nywàb ndò' se ñen ñyè lè ñjìnnì nun se? Mwum tòn ne tǎ leli, kwo fe' mè m̀pùn mbyibbòa hwæn tà nun ywòli.» ²⁸Li, le' Yesù lue nònnòn ñgyò' Gàlilê hwæn.

Ìjkinmzi ye Yesù kimnze mvu Sìmôn lè mè ngwèngwèn mèan ndò'
(Mt. 8.14-17; Lk. 4.38-41)

²⁹Be kwanme nyenswæb mè Yudà, be weɔ' kèn næm. D'wòn màzwùm be nyě Sìmôn bon lè Àndrê. Ke læm kèn shan nun, Jân be kwe fon lè Jâ! ³⁰Be bèn næm, lè mvu Sìmôn ni ñnònmì ntwi' nun be lè mbèb. Yesù òun næm òin, be she nun le' màzwùm. ³¹À kènnò' ke ke mlìb ni, à bæm nun fya', à wasi nun zwô. Ìjwasi ye nun wasi nun yi, mbèb mlò' mlìb ni nywi, à wa' zwô, à fe bon ji.

³²Nywo' òun òèb nun òin, òwum òunmì mè ngwèngwèn byan shi ke cì Yesù, lè òwum bye cinne mè mpùn mbyibbòa nun hwæn. ³³Bwum nsòn màzwùm swòle òònmbyi Yesù. ³⁴Mè ngwèngwèn mèan be be kwe, Yesù kimnzi bon hwæn, à fyinni tì ku' mè mpùn mbyibbòa mèan. À be kàn yili le mè mpùn mbyibbòa ni leli, ntwi' mè mpùn ni limme làn nyan mbòkì tòn nyě nun ni nlim.

Ñlæmnzi ye Yesù be le'-Nswæb læmnze nõnnòn ngyo' Gàlilè nun
(Lk. 4.42-44)

³⁵A be shikpon hwìli lè kpòn, Yesù wa' zwô, à kwan wan. À kwan myi, à kèn ke cìcì se òwum be kàn. À bèn kwe, à òunmì Mvènnswæb keli. ³⁶Sìmôn, lè òwùlu bye ò', be òunmì nun kæbbi. ³⁷Be ken nun cinni, be she lè nun le: «Mwum hwæn tà wu kæbbi.» ³⁸Yesù fyònnzi lè bon le: «Bwi' ye tì kènnèni ke me nsòn sisò' nyě me mbeti, òã mun she tì ku' le'-Nswæb kwe. Ntwi' son se ci mùn kìn fe.» ³⁹Li ne nun yòden nõnnòn ngyo' Gàlilè hwæn, à be le'-Nswæb shě ke me nyenswæb me Yudà bye ngyo' màzwùm nun. À kònnò tì mè mpùn mbyibbòa fyinni.

Ìjkinmzi ye Yesù kimnze ci-njino' ndò'
(Mt. 8.1-4; Lk. 5.12-16)

⁴⁰A be nywo' mbò' ndò', ci-njino' bèn, à swummi Yesù ke swi', lè à tà nun swulea le: «Beshe wu yili, wù wòli wù kimnzi mùn.» Yesù ywo' li, ⁴¹ònim kwen nun lè nun. À nænndi fyà', à twuti nun, à shè le: «Èn, mùn yilâ le wù kimmo'!» ⁴²Ke fya' zwem ñnywèn, ñjino' mlò', à kimmo' be. ⁴³Mwum tòn ni kimmo' li, Yesù sítì nun, à fyòsi nun be, ⁴⁴lè à tà nun shě le: «Ba wù lwùm mwum ndò' le' ton se shě, son, kènne, wù lisà' wù ne' cě ci-mfe sàtikà' nyenswæb. Ke ñkimmo' ywù ye wu kimmo' nun, wù fe sàtikà' se Mòizè lee le be fe òã mwum hwæn limmì le wù kimmo'â.» ⁴⁵Son, mwum tòn ni kwan wan, à òunmì le' si òèmmò' wan cìcì hwæn, han le' si ci Yesù yinnzi kan ti nywi ñkwìn òwum nun ke nlim nsòn. À be tì su' tòdòn ke mbeti me nsòn, ke yi cìcì ye òwum ba nun. Kwo fe' li, òwum be wai yì cìcì hwæn, be kiin nun cinni.

Ìjkinmzi ye Yesù kimnze òlòòlò' ndò'
(Mt. 9.1-8; Lk. 5.17-26)

2 ¹Ìjgyìn ndò' lan nyě yi, Yesù fyòn be Kàpèrnàò. Bwum ywo' le nyí ni bènna, nyí ni ti næm. ²Be òòti kwe nye nyon han cìcì lwìn. Kwo

fe' ke ñwum ònmbyi, pon be kàn tí. Yesù be bon le'-Nswàb lisea. ³Kwan se nun be bon lisea si, òwum ndò' kwain. Ke nyinnim shan, bye nyí be òlòòlò' ndò' shi. ⁴Be yile lè be lisà' nun lè Yesù, son, be cinni kan mbyi, ntwi' ñkwìn òwum be tæti. Be yen li, be nan ke mwu nye, be òwoli zæ' ke lwùmmò' se Yesù tòn nun. Ke zæ' se bon òwoli si nun, be òunnzi twon ñgwènñgwèn nlim ke me ndu' zwem. ⁵Kwan se Yesù yen m̀òkì ne be bi zwùm t̀eli lè nun, à shè lè òlòòlò' le: «Mwen nyèm, byebbi nywù ti òyè ñzùsi.» ⁶Mè ci-nlimmi me lwaà byindo' be be kwe tòn, be òunmi f̀kà' ke me nlim nun le: ⁷«Mwum tòn ni tà ku' le' li lè ntwi' yen? À tà nun ne' tweli wè M̀vènnswàb? A shi be M̀vènnswàb, wen ne woli à zùsi mwum byebbi?» ⁸Yesù limmi mè m̀bàkà' nyan, à shè lè bon le: «Yà pa' me m̀bàkà' se she byin cinni ke me nlim nyin nun si? ⁹Ke nyinnim nshè ye le: “Byebbi nywù ti òyè ñzùsi,” lè ñshè ye le: “Wa' zwò, wù sheli twon nywù, wù kèn,” yà son se nlim òonmi? ¹⁰Son, mùn yili le byin limmi le **Mwen Mwum** cinni ñkimmò' nzùsi byebbi fe ñgyò' wan.» ¹¹À le' li, à kà shè be lè òlòòlò' le: «Mùn shè wu le, wa' zwò, wù sheli twon nywù, wù fyòn be nàm.» ¹²Ke fya' zwem ñnywèn, mwum tòn ni wa' zwò ke me me' òwum hwæn, à sheli twon nyon, à wa' kèn. Shìmmea ci òwum hwæn, be òunmi M̀vènnswàb twuli lè be ta le' le: «Pa' le' se, òwi' yen kife' son mbyí.»

Ñlon ye Yesù loen Lèví
(Mt. 9.9-13; Lk. 5.27-32)

¹³Yesù fyòòn be moan swùm Gàlilé. ñkwìn òwum mèan be kèn ke cì shon. Li, à be bon ñzæ' le' lisea. ¹⁴Kwan se nun be lán, à yen mwum ndò' nyè jin shon be le Lèví. Mwen Àlfè ne be. À be ñtòn ke nye nyèkà' lòn gàrimà. Yesù yen nun, à shè lè nun le: «Dwoìn mùn.» Lèví wa' swu' she shon, à òwon Yesù.

¹⁵Be nyè yi, Lèví lon Yesù le nyí ni kiin ji ji òwon nyon. Bwùlu mè ci-nyèkà' lòn gàrimà lè mè ci-ncikà' me le' m̀byibbòa ndò' be ji ji lè bon, kònnò lè òwesò' Yesù nun fyinnòa. Pa' me ci-ncí byebbi si se be nun òwon mèan. ¹⁶Mè ci-nlimmi me lwaà bye be ke fya' me **Fàrizièn** nun yenme nun, à tá ji ji bon lè mè ci-nyèkà' lòn gàrimà, lè tì lè mè ci-ncí byebbi byindo', be cibbi lè òwesò' Yesù le: «Yen se ci Nyeli nyin tá ji ji, à nwi tì lè mè ci-nyèkà' lòn gàrimà, kònnò lè byindo' mè ci-ncí byebbi?» ¹⁷Yesù ywò' ñzæ' le' ne bon cibbi ni, à shè bon le: «Bwum bye mvæb nywi ta làn lwen, bon be ta ka ci-mvili yòn, son, òwum bye mvæb nywi ta ka kènni, bon be ta nun yili. Mùn kiin kàn lè mùn lon òwum bye ta bon ne' tweli wè òwum lwinnòa, son, mùn kiin b́à mùn lon òwum bye be ta twe' lè òwum byibbòa.»

Ñsannzi ye Yesù sannze le' nshì mla'
(Mt. 9.14-17; Lk. 5.33-39)

¹⁸Be nywò' m̀bò' ndò', òwesò' Jân Bàtisi bon lè bye me **Fàrizièn** be mlá' shí. Byindo' lè òwum waì, be kiin Yesù cibbi le: «Yen se ci òwesò' Jân

Bàtisi lè bye me **Fàrizièn** ta mlǎ' shǐ, byû ton ku' dîn?» ¹⁹Yesù kà fyònnzi lè bon le: «Byin fòka' le kwan se ñdweb dæm ni ñtòn, ðwum bye ðe loin le ðe kiin ji ji, ðe woli ðe ton dîn shìkì ðe ji? Kwan se nun ke ñtòn, ðe wòli kan ðe ton dîn, ðe shi ji ji. ²⁰Son, kwan ndò' yě ðèn, she ðe ye ñdweb dæm yě fya'. Ke kwan màzwùm nun se ðe ye mlǎ' shǐ.

²¹«Mwum ndò' tà ka bla' plê nywæb sheli, à bæti pwìn plè nun. Ntwi' nun bæti li, she nywæb se ðe sæb kife' si, kwan se se ye kyǒ', a ye zæ' plê mgbònnzi ke pwìn plè nun. ²²Mbanmbò' ku', ðe tà ka ñkan myimmi kpanŋgea ke kò' nyě cinni ŋgò' nun. Wu kpanŋga' li, ñkan ye lwinnnda' nlim, kò' kpi'. Kwan se nun kpime li, wù ðwú ywum ði; ñkan kpitâ, kò' ðwùmndi. Se yili lwen le mwum ke ñkan myimmi ke me kǒ' lwukea nun.»

Yesù ne cinni ñkimmò' ke nywò' mè yìnni mè Yudà nun

(Mt. 12.1-8; Lk. 6.1-5)

²³A ðe nywò' mè yìnni mè Yudà ndò', Yesù bon lè ðwesò' ðyon ðe làn ke ndem mvòn ndò' nun. Bwesò' ðyon ðunmi kèn lè ðe ta ñgyò' mvon kwæli. ²⁴Mè **Fàrizièn** kà cibbi lè Yesù le: «Wũ ne', cè fe' swum se ðwesò' byû ta ci si, son se lwuà nye' tà ka ðyinnò'?» ²⁵Yesù fyònnzi lè bon le: «Byin nzanŋga' kife' swum se Dàvíd cie nywò' mbo' ndò' kwan se à ðe ke shi' nun, lè ñjè ðe nun kwènni bon lè ðwum ðyon? ²⁶A ðe kwan se Àbiàtâ ðe mwumŋkæm mè ci-mfe sàtikæ', Dàvíd ðuen nyenswæb, à jie ji ne ðe kee le nyě Mvènnswæb, kwo fe' she lwuà nye' tà su' shè le mè ci-mfe sàtikæ' cinni ñkimmò' nji ji màzwùm. Mwum ndò' nyě mbyî dîn wòle kǎn à ji, son, Dàvíd jie, à fe tì ku' lè ðwum bye ðe lè nun.» ²⁷Yesù kònnði bon shě le: «Mvènnswæb ðe nywò' mè yìnni ðǎ mwum ton lwen, à ðe kǎn mwum ntwi' nywò' mè yìnni. ²⁸Son se ci mùn kònnði byin shě le **Mwen Mwum** nun ne' ne cinni ti ma nywò' mè yìnni.»

Ñkimnzi ye Yesù kimnze ci-fyà' ywi nywò' mè yìnni

(Mt. 12.9-14; Lk. 6.6-11)

3 ¹A ðe tì nywò' mbo' ndò', Yesù ðun tì nyenswæb me Yudà, à cinni mwum ndò' kwe, fyà' yon ðe ywi. ²Byinda' ðe kwe, ðe ðe tì kònnði Yesù ðsi kènnzi lè me', ðǎ bon yen ðeshe nun yě mwum tòn ni kimnzi nywò' mè yìnni, ntwi' se ðe ðe kwèm kæbbi ðǎ ðe ci ðe wu nun. ³Yesù shè lè ci-fyà' ywi le: «Wa' zwò ke swi' mwum hwæn.» ⁴À le' li, à kà cibbi lè ðwum bye ðe kwe le: «Lwuà nye' yili le ðe ci lwen nywò' mè yìnni nye', kè ðe ci byebbi? A yili le ðe swæti mwum nùn, kè ðe wu nun nùn?» Yesù cibbi li, kwo fyònnzi mbo' kwan kan. ⁵À cice bon me me' lè ñlim nyeni, ðe lè ñlim kimmâ nun zwum ñzwònzwò' lè she ðe ywò' kan kwènnzi nlim lè mwum tòn ni. À cè bon li, à kà shě lè ci-fyà' ywi le: «Nænndi fyà' ywù.» Mwum tòn ni nænndi fyà', lè ye ti kimmi. ⁶Mè **Fàrizièn** kwan nyenswæb, ðe swòli mbyimmi bon lè ðwum bye ðe fya' mvèn Èròdè nun, ðǎ bon sunndi m̀b̀k̀k̀i ne bon ye cì, bon kà wu Yesù.

Mê ñkwìn ßwum ne be Yesù làti

⁷Yesù weð' kèn bon lè ßwesò' byon fya' ye swũm Gàlilè be kwe. Ke nyè yon, læm ßwum be tɛli. ßwum be wai lè Gàlilè, be wai lè Jùdè, ⁸kwo fe' bye nlim nsòn Yèrusalèm, lè kòndi bye be wai ke ñgyò' Ìdumè nun, bye làn ñgyin ðu' Jùrdèn, lè bye me nzwon Tír lè Sidôn, be be wakaì kyikyì, be kiin swòli ke ke Yesù. Li, ntwi' be lè be ywòá ywum ye nun be cì lè ñdù' nun. ⁹Li, Yesù shè lè ßwesò' byon le byi bi kiin nun lè cì' ndò', bǎ nun ðun nlim, ßwum làkì nun kwubti. ¹⁰À lele li ntwi' se ßwum bye be lè mè ñgwènñgwèn nywi hwæn, kwan se be ywòe le à kimzà ßwum mèan, be zwuti nun lè bon twuti nyí. ¹¹Mè mpùn mbyibbòa hwæn be nun yenni, be switi nun me kwù, lè be ta kun le: «Wù ni Mwen Mvènnswæb.» ¹²Son, Yesù be bon siti le ba byi bi kwasi nun.

Mè ci-ntwum wúm blàn bí bye Yesù yænne

(Mt. 10.1-4; Lk. 6.12-16)

¹³Yesù wa' kwe, à nèðn ke kpa' zwem, à lon ßwum bye nun yili le be kiin. Li, be ken nun cinni. ¹⁴Ke nyinnim shan nun, à yæn bye wúm blàn bí bǎ be be byon, lè nun ni fyi ti ku' bon bǎ be ken le'-Nswæb shè me nsòn me nsòn. ¹⁵À fe bon ñkimmò' mfyinni me mpùn mbyibbòa. ¹⁶Bye nun yænne, mè myin nyan be le: Sìmon nyé nun kèe jin le Piêr, ¹⁷Já', bon lè ñgyinni nyon Jân, bye be kì-bì ßwen Zèbèdè, à be bon lon le «Bòànerjè»; sù ni le: ßwen mbæn. ¹⁸À yæn ti Àndrè, Filipò, Bàrtèlèmí, Màtyú, Tòmasì, Já' mwen Àlfè, Tàdè, Sìmon, ci-ñkànnzi me ñgyò', ¹⁹kòndi lè Judà Ìskàriò, nun ne kyie Yesù.

Cìcì se ñkimmò' Yesù wai kwe

(Mt. 12.22-32; Lk. 11.14-23; 12.10)

²⁰Yesù wa' kwe, à kà fyònni be næm. À bènme be næm, ßwum mèan ndò' konndi swòli kwe han Yesù bon lè ßwesò' byon cinni kan kwan se bon ye ji ji. ²¹Kwan se ñdu' lim yon ywòme li, be wai kèn bǎ be tweli nun, ntwi' be be le' le à lèan mpla'. ²²Mè ci-nlìmmi me lwuà bye wai Yèrusalèm ðunmi le' le: «À cinni **Bèlzèbùl** ke nywi. Nun ne m̀vèn mè mpùn mbyibbòa ne tà nun ñkimmò' mfyinni me mpùn mbyibbòa fe.» ²³Yesù ywò' li, à lon bon, à ðunmi bon ðwitea me ñkàen le' nun le: «A ye cì le Satèn fyinni nun ne'? ²⁴ßwum be ke ywò' ñgyò' m̀bò' nun, beshe bon ton lè wì ke nyinnim shan nun, ywò' màzwùm se wòli kan se mgbænni kwan làbbi. ²⁵Ñdu' lim ye kyìilea ye wòli kan ye ðyi. ²⁶M̀banm̀bò' ku', beshe Satèn ðunmi wì ðwí be lè nun ne', son se ñkyiìli ðun ke ywò' shon nun. Ìkimmò' yon wòli kan ye ken mbyí, son, ye ye mlò' nùn.

²⁷«Mwum ndò' wòli kan à ðun nye mwum ne cinni kim, à yib nun ñjòndi nyon beshe nun shì seti mwum màzwùm kpæmmi. Son, nun

seti nun kpæmmi, à wòli à yib nun ywum hwæn. ²⁸Mùn tà byin shě lè lɛŋkæm lɛ, mè byebbi nyě ɓwum ta cì, lè ñzǎ' lɛ' byibbɔa ye ta ɓon kwean ɲwum ke jin Mvènnswǎb nun, Mvènnswǎb yě ɓon yon zùsi. ²⁹Son, mwum ne yě ñzǎ' lɛ' mbyebbi kwannzi ke nywi Mpùn Nsanmi, a cì fe' lɛ, Mvènnswǎb ɓà nun byebbi màzwùm zùsi. Ntwi' nun cià byebbi ɔwùmɔwùm.» ³⁰Yesù leli li, ntwi' ɓe ɓe lɛ' lɛ nyí ni cinni mpùn mbyebbi ke nywi.

Bwum bye Yesù tá lon le mè ɲgyinni ɓyon lè mon nyon

(Mt. 12.46-50; Lk. 8.19-21)

³¹Mon Yesù lè mè ɲgyinni Yesù ɓen, ɓe ɔyi wan. ʼBe fyiɔ' mwum ndɔ' ɓǎ nun loin Yesù. ³²Ke næm, ɲkwìn ɓwum ɓe tǒn, ye kanndi Yesù. ʼBe kà shèɔ' nun kwe lɛ: «Cɛ fe', mon nywù lè mè ɲgyinni ɓyú bi wan, ɓe ta wu cibbi.» ³³Yesù kà cibbi ɓon lɛ: «Byin fɔka' le wen ne mon nyèm? Mè wen ɓe ti ku' mè ɲgyinni ɓyêḿ?» ³⁴Bwum ɓe kanndi nun ɲgyɔ', à cice ɓon hwæn, à shè lɛ: «Cɛêni fe', mon nyèm lè mè ɲgyinni ɓyêḿ bi cě. ³⁵Ntwi' mwum nyě tá swum se Mvènnswǎb tá yili cí, nun ne ɲgyinni nyèm, à ɓe ti ku' mon nyèm.»

ɲkǎn le' ye ke nywi ci-dyìḿ

(Mt. 13.1-9; Lk. 8.4-8)

4 ¹Yesù ɔunme ti le'-Nswǎb lisea ke moan swúm Gàlilê. À yen ɲkwìn ɓwum ti nun ke mèan ñzwɔnzwɔ', à ɔun ci' nun, à ɓæn cí tǒn kwe. Ci' ɓe ke mla' nun, ɓwum ɓe ku' ɓe ɲgonni ɔu' zwem. ²À ɓe ɓon ywum lisea mèan ke me ɲkǎn le' nun, à ɔwìe ɓon ɲkǎn le' ndɔ' lɛ: ³«Nònnzèni mè ywi', ɓyin ywɔ'. Ci-dyìḿ ndɔ' kwean ɓǎ nun ɓi ywum ɔyìḿ yon. ⁴Li, kwan se nun ɓe ywum ɔyìḿ yon mylì ndem nun, mvu yindɔ' ken pyì ke nlim mbyi, mè kyè kiin yon jiɔ' ɲwùm. ⁵Mvu yindɔ' ken pyì ke cě ɲgyɔ' ɓe kǎn mèan. ɲgyɔ' sue ku' ndàeti zwozwò ɔin, yon yi twǎb mbyimmi. ⁶Son, kwan se nywɔ' ɔunmi ɔwùm, à fyasi ywum ɔyìḿ yi, ye fyali ntwi' se ye ghimme kǎn mè ndi. ⁷Làn m̀bɔ' ndɔ' kèn pyì ke nyinnim mvub lwon nun. Lwon libbɔme, ye fyeɔn yon ɲgyɔ', ye kè kan yì gwùm. ⁸Làn m̀bɔ' kèn pyì ke ɲgyɔ' nlwen nun, ye twǎb, ye klwɔka', ye ke yì gwùm. Mɛ' yindɔ' kwannzi ɓe mè mɛ' mwùm le-lê, yindɔ' mè mɛ' mwùm fyuru-fyuru, yindɔ' ku' ñɔu'-ndu'!» ⁹Yesù kà shě lè ɓon lɛ: «Mwum ne cinni mè ywi' bye nywɔ' lɛ' à ywɔ'.»

Swum se cie Yesù ɓe su' leli ke me ɲkǎn le' nun

(Mt. 13.10-17; Lk. 8.9-10)

¹⁰Kwan se Yesù ɔonzi ɲkwìn ɓwum mèan ɓe, ɓwum ɓe ɓe nun ke, kònnɔ' lè ɓwɛsɔ' wùm ɓlàn ɓi ɓyon hwæn, ɓe kà cibbi lè nun le nyí ni sù ɓon mè ɲkǎn le'. ¹¹Yesù fyònnzi lè ɓon lɛ: «Mvènnswǎb cià ɓyin limmi

swum se Ɔwùlukwæn lìmme kǎn ke nywi lwun shon. Ti lè Ɔwum Ɔe lìmme kife', se yili le mùn Ɔwìkà' Ɔon ke me ñkǎen nun,

12 “ǃǎ Ɔe ce, shìkì Ɔe yen,
Ɔe ywǎ' ku', shìkì Ɔe ywǎti,
ǃǎ Ɔe ton, shìkì Ɔe kwebsi m̀b̀òkì tòn nyan,
M̀v̀ènnswǎeb lǎkì Ɔon Ɔyebbi nyan zùsi.” »

Sù ñkǎen le' ci-dyim

(Mt. 13.18-23; Lk. 8.11-15)

13 À kònnɔ̀dì Ɔon shě le: «Byin le' le Ɔyin ywǎ' kan ñkǎen le' ton ye? Ti, Ɔyin ye cì le Ɔyin kà ywǎ' mè ñkǎen le' nyě mbyì? 14 Ci-myì' ywum ni ni mwum ne tǎ ñzǎ' le' M̀v̀ènnswǎeb shě. 15 'Byindo' lè Ɔwum Ɔi wě ñlim mbyi ye me' ywum Ɔì pyi nlim. Ɔe ta ku' ñzǎ' le' M̀v̀ènnswǎeb ywo Ɔin, Satǎen Ɔèn, à swon Ɔon ñzǎ' le' yi me nlim nyan nun. 16 'Byindo' Ɔi wě cìcì se ñgyǎ' Ɔa mèan. Kwan se Ɔon ta le' M̀v̀ènnswǎeb ywo, Ɔe ta son seti yě lè ñdàli. 17 Son, se tǎ ka Ɔon tǔn nlim nun kwan lǎebbi. À si m̀banm̀b̀ǎ' wě ywum Ɔì ye ghim kan mè nɔ̀fì. Kwan se Ɔyìnnzi lè mè vènè' ta Ɔon Ɔènni nywi ntwi' le' màzwùm, Ɔe pǎesi fyà'. 18 'Byindo' Ɔi wě ñgyǎ' ne cinni mvu lwon. Ɔe ta le'-Nswǎeb ywo, 19 son, ke nyě yi, mè m̀b̀àkà' m̀Ɔyibbǎa nyě ñgyǎ' wan, ñyon ye ñjònnɔ̀dì tǎ Ɔon yon, mè pa' ywum mèan ndǎ' nyě Ɔon ta tǎem, ywum màzwùm hwæn pǎ' li, yon ye ta le' M̀v̀ènnswǎeb fyèan, se kè kan yì gwùm. 20 'Byindo' Ɔi ku' wě ñgyǎ' nlwen. Ɔe ta le'-Nswǎeb ywo, Ɔe yè son lwèn, se ke yì gwùm. Me' yindo' kwannzi Ɔe mè me' mwùm le-lè, yindo' mè me' mwùm fyuru-fyuru, yindo' ku' ñɔ̀fù'-nɔ̀fù'.»

Ñkǎen le' ke nywi ñwanni lǎem

(Lk. 8.16-18)

21 Yesù kònnɔ̀dì tì Ɔon cibbi le: «Mwum ndǎ' tǎ lǎem nyǎennzi, à wubsi nun lwùnngan ñji? Shindo' à kè nun ndon ñji? Ɔe ta ka lǎem nyǎennzi ǃǎ Ɔe sati nun ke zwozwò? 22 Swum se Ɔe ta gwùm hwæn, se ta mlò', lè se kweân pisean. Swum se Ɔe lon hwæn le kwi', se ta kwàli nùn. 23 Mwum ne cinni mè ywi' Ɔye nywǎ' le', à ywǎ'.»

24 À shè tì Ɔon le: «Konnèni lè ywum ye Ɔyin ta ywǎ'. M̀b̀òkì ne Ɔyin ta ywum M̀v̀ènnswǎeb yě, m̀b̀òkì màzwùm ne Ɔe ye wòsi lè Ɔyin, Ɔe lannzi tì ma swum ndǎ' zwem. 25 Mwum ne cinni, Ɔe ye nun kònnɔ̀dì. Nyě cinni kan, kwæ' ne nun cinni, Ɔe ye nun nun pǎeli.»

Ñkǎen le' ywum twǎebbi

26 À kònnɔ̀dì le' le: «Ywǎ' M̀v̀ènnswǎeb si m̀banm̀b̀ǎ' wě mwum ndǎ' ne tǎ m̀v̀òn myìli ndem nyon. 27 Ke nyě màzwùm, à tǎ ɔ̀ye kpon nun wě tǎ she nun yili, à cì mè she nyon shikpon nun wě tǎ she nun Ɔe cì mbyì. Ke kwan màzwùm nun, m̀v̀òn ta Ɔwùm, ye twǎeb, shìkì à lìmme wě swum se cì.»

28 Ìjgyɔ' tã m̀vòn làèbsi lè nun nɛ', yɛ kɛ ìjgyɔ', mɛ' lwinno' nlim. 29 Kwan se yɛ kimme, tãem nlin wòlì. Ci-ndɛm bèn, à òunmi lin.»

Ìjkǎen le' yɛ kɛ nywi zɛ' gwòyâvè
(Mt. 13.31-32; Lk. 13.18-19)

30 Yesù kònddì bon shè lɛ: «Bwi' woli bwi' twe' m̀bòki ywɔ' Mvènnswàèb lè yen? Bwi' woli bwi' twe' nun lè ìjkǎen le' ton yɛ. 31 À yi m̀banmbɔ' lè zɛ' gwòyâvè. À si sòðin ìzwɔnzwò' kɛ nyinnim ywum òí. 32 Son, kwan se wù òià son, se ta twàèb, se twu, se lan b̀wùlu yi kǎ' hwæn. Se ta m̀è jwæm ñglwàkɛa kǎ, nyè m̀è kyè woli bɛ gwe yi twi' yan kɛ man yon ñji.» 33 Li nɛ Yesù bɛ le' Mvènnswàèb sannzi lè b̀wum hwæn kɛ mɛ ñkǎen le' nun wè nyè. À bɛ lisà' li bǎ b̀wum bɛ cinni ñkimmɔ' nywɔ', bɛ ywɔ'. 34 À bɛ kǎn bon le' ndɔ' sannzi, à shì òwí ñkǎen le' nun. Ti, kwan se nun lwàèbmɛ bɛ bon lè b̀wesɔ' b̀yon, à sù bon m̀è ñkǎen le' màzwùm.

Ñdyili yɛ Yesù òyile m̀pùn
(Mt. 8.23-27; Lk. 8.22-25)

35 Kwàèbbi màzwùm, Yesù shè lè b̀wesɔ' b̀yon le bon òi sheèni swùm. 36 Cì' nɛ Yesù òi nlim, b̀wesɔ' b̀yon òun nlim, bɛ wa' kèn, bɛ òonzi ñkwìn b̀wum bɛ kyɔ'. B̀wum bɛ bɛ kɛ mɛ cì' nyan nun kɛ mbeti Yesù òunmi nun òwon. 37 Kwan se bɛ bèn nlim òu', m̀pùn kimmi ndɔ' sǎnni. M̀è kpa' mla' òunmi swì kɛ cì' nun, bɛ lè cì' lwinmɛ. 38 Yesù bɛ bɛ mɛ ndù' cì', à tà nun òyè òyè, mwù yi kɛ pyilù nun sati. B̀wesɔ' b̀yon òunmi nun yimnzi. À yimnime, bɛ shɛ lè nun lɛ: «Nyeli, nywi tà ka wu kwènni? Bwi' ywime!» 39 Yesù ywɔ' li, à yæmnszi m̀pùn, à shè lè mlǎ' lɛ: «Mòki, wù òyì!» M̀pùn òon òòwì, swùm suku' flɔ' le pon pon pon. 40 Yesù kǎ shè lè b̀wesɔ' b̀yon lɛ: «Byin ta yi lè yen? Byin cinni kife' òtè' zwum lè Mvènnswàèb òyè?» 41 Bɛ lè òlim òwuà bon zwum. Bɛ òunmi le' lè b̀wùlu lɛ: «Yǎ pa' mwum nɛ nyè? Kwo fe' m̀pùn lè mlǎ' ta nun mwumnszi.»

Ìjkimmzi yɛ Yesù kimnze mwum nɛ bɛ lè m̀è m̀pùn
mbyibbɔa nywi m̀èan
(Mt. 8.28-34; Lk. 8.26-39)

5 1 Bɛ kɛn li, bɛ bèn ñgyin swùm Gàlilè, kɛ ñgyɔ' m̀è Jèràzèn nun. 2 Yesù kwan cì' nun òin, mwum nyè cinni m̀pùn mbyebbi ndɔ' nywi bèn. À kweân kɛ cìcì se bɛ bɛ b̀wum gwùmmi nun, 3-4 cì tòn shon se sue tì ku' si. Kwan se nun bɛ lè à nòn kife' kɛ cìcì màzwùm, bɛ bɛ nun b̀ò' kǎ kɛ kwù, bɛ kpæm nun m̀è fyà' lè m̀è mkpàè' ndù'. Kwo fe' li, à bɛ yon swinndea hwæn, à b̀wùm b̀ò'. Mwum ndɔ' wòlè kàn tí kim à kpæm nun, kwo fe' lè yǎ pa' swum. Bɛ lè à yèà bon. 5 Kpòn lè nywɔ', à bɛ yòn kɛ yi nyàèbbi nun, à kènken mɛ kpa' zwem. À tà nun nɛ' linnɔa lè m̀è ñgwò', lè à tǎ kwusa'.

⁶Kwan se nun yen Yesù, à ðunmi yanniì. À ðën swi' Yesù, à swummi nun me kwù, ⁷à kun lè ñkwu kimmi le: «Yesù, Mwen Mvènnswæb ne làn ywum hwæn lè ñtwu, yen se wù yili lè mùn? Mùn swula' wu ke jin Mvènnswæb nun, ba wù yennzi mùn vènè!» ⁸À be lèli li ntwi' se Yesù be shè le: «M̀pùn mbyebbi, kwan mwum tòn ni nywi.» ⁹Ke nyè yi, Yesù cibbi lè nun le: «Jin swù si le wen?» Mwum tòn ni fyònnzi le: «Jin shèm si le ñkwìn-ðwum-mèan, ntwi' ðwi' bi ðwi' mèan.» ¹⁰À ðunmi Yesù swulea, à pyità' nun me kwù. Nun le, ba Yesù ni kwannzi mè mpùn mbyibbɔa ni ke nõnnõn màzwùm nun.

¹¹Ke kwe cìcì màzwùm, mè ðòn mè mbyän ðwum ndɔ' be jiji kwe kpa' zwêm. ¹²Mè mpùn mbyibbɔa ni ðunmi Yesù swulea le nyí ni fyi zwù ðon ke nywi me mbyän. ¹³Be swula' nun li, à yili. Mè mpùn mbyibbɔa kwan mwum tòn ni nywi, à kèn mè mbyän ðun nywi. Mè mbyän yi, be lè à ti kènni mbyän ñkæm m̀bi, ye ðunmi fanni kwe ñgonni zwem, ye ken swið' swum nun, ye jimmɔa mbyí.

¹⁴Mè ci-m̀ðòn me mbyän zwum mèli, be ðunmi le' si shèkea ke me nsòn, lè ke me myi ndem. ðwum be ywɔe le' màzwùm ðunmi wakaì ðá ðon kiin swum se lannzi yenni. ¹⁵Be ðen ke ke Yesù, be yen mwum ne bi lè mè mpùn mbyibbɔa ke nywi, lè à ni ñtònmi. À ti lè mè plè nywi, lè mwù yon ðyia be. Yi ðunmi ðon kwènni. ¹⁶ðwum ðye yenni le' màzwùm lè ñdù' nun ðunmi ðwùlu sannzi wè swum se lannzi nywi mwum tòn ni, lè swum se ci mè mbyän. ¹⁷Be ywɔ' li, be ðunmi Yesù swulea le nyí ni wa' be ñgyɔ' nyan nun.

¹⁸Li, kwan se Yesù be nàn be ci' nun, mwum ne bi lè mè mpùn mbyibbɔa nywi ni, à cibbi Yesù le ðon bi ye tòn lè nyí. ¹⁹Yesù yili kan, à kà shè lè nun le: «Fyòn be næm cè ndu' lim ywù, wù shè ðon swum twun se M̀vènnswæb ciâ ke nywi ywù, m̀b̀ðki ne nun ywɔâ kwènnzi nlim lè wù.» ²⁰Mwum tòn ni ni wame kèn ni, à ðunmi swum se Yesù ci ke nywi yon sannzi cìcì hwæn ke nõnnõn Dèkàp̀l nun. Shimmea be ðwum be be le' màzwùm ywo hwæn ðænni.

**Ñkimnzi ye Yesù kimnze m̀lib ne mvæb be kwan nywi, à kònndi
mwen Jàrusi kimnzi
(Mt. 9.18-26; Lk. 8.40-56)**

²¹Kwan se Yesù shèɔ' swùm be ke ci' nun, lè à ke ke moan ðu', ðwum mèan swòli, be kanndi nun. ²²Ci-zwi' nyenswæb mè Yuda ndɔ' nyè be be lon le Jàrusi ðèn. À yen Yesù, à pyì nun me kwù. ²³À swula' nun le nyí ni kpa' nun. À be le' le: «Mwen nyèm ywime, mùn swula' wù le, kiin, wù sati nun mè fyà' ke nywi ðá nun kimmɔ!» ²⁴Yesù yili, à wa' kèn. ñkwìn ðwum mèan ndɔ' be nun ðwon, lè be ta nun zwuti me fyà' hwæn.

²⁵M̀lib ndɔ' be kwe nyinnim ñkwìn ðwum nun. Be lè a ti ðwùm wùm ðlàn ði, mvæb be nun kwean nywi kwan hwæn. ²⁶À yennâ vènè'

Yă pa' nlimmì ye nun cinni ku' ye nun tă mè pa' hilea ne tòn ni cí nun? ³Kæmindà ne mwēn Mārì ne ɓan? Jâ', Jòsê', Jûdè, lè Sìmôn, ɓon ɓe ɓa mè ŋgyinni ɓyon ɓye mè ɗwɛɓ? Ti lè mè ŋgyinni ɓyon ɓye mè yib, ɓe ɓa myi fɛ?» Mè mbàkà' màzwùm ɓe cí, ɓe kè kan ñlim lè Yesù. ⁴Li, Yesù shè lè ɓon le: «Kɛ yi cìcì hwæn, ɓe ta ci-nlɛli ke ŋwum Mvènnswæɓ nun yi. Son, à si swum twun lè ñyi ye ɓe ye nun yi ke ndù' nsòn yon lè ke nyinnim ndu' lim yon nun.» ⁵Hilea se Yesù sue ku' ci kwe sue ku' mè fyà' ɓe nun satea mè ŋgwènŋgwèn ndɔ' nywi, ɓe kimmɔ'. À cie kàn tî swum ndɔ' mbyî. ⁶Shimma ɓe nun cí ntwi' se ɓe kèe kǎn ñlim ke nywi yon.

Ñnywæsi ye Yesù nywæse ɓwesɔ' wùm ɓlàn ɓî ɓyon ke me nsòn
(Mt. 10.5-15; Lk. 9.1-6)

Ke nyě yi, Yesù wa' kwe, à kèn le'-Nswæɓ lisea ke me nsòn nyě me mbeti. ⁷À swɔsi ɓwesɔ' wùm ɓlàn ɓî ɓyon, à ɗunmi ɓon fyì ɓi-ɓî me fyà' kyikyì. À fe ɓon ñkimmɔ' mfyinni me mpùn mɓyibɓa. ⁸À kà shě ɓon le: «Kɛ kèn shin nun, shi ɓe ñtwɔ', ɓa ɓyin sheli swum ndɔ' wě swum ji, ñshe, kwo fe' lòn ye me jibæm nun. ⁹Byin ken lè mè diba' me kwù. Son, ɓa ɓyin swi mè plè ɓî.» ¹⁰À kònnɗi ɓon shě le: «Kwan se ɓyin ye ɓèn ke nsòn ndɔ', nye ne ɓe ye ɓyin yě nlim, ɓa ɓyin kweɓsi tì cí tòn, han ɓyin ken wa'. ¹¹Byin ɓen ke nsòn ndɔ' nun, ɓwum yè kan ɓyin, shindɔ' ɓe tà ka ñywɔ' le' shin yili, weàni ñsòn màzwùm. Kwùb ne ɓyin ke me kwù, ɓyin sɛtì nun ɓe kwe lè ɓyin kà kèn. Se ye lisa' le ɓyin ɓa tî ɓyin ke nlim, ɓyin lwinnzâ she shin.» ¹²Yesù lele li, ɓwesɔ' ɓyon wa' kèn, ɓe ɗunmi le'-Nswæɓ shě lè ɓwum le shi si yili le ɓyi ɓi kweɓsi mbòki tòn ɓyi. ¹³Be ɓe mè mpùn mɓyibɓa fyinni mèan. Be tem tì ku' mè ŋgwènŋgwèn lè mèwu ke swi' ɓă ɓe kimnzi ɓon.

Swum se cie Èròdè wue Jân Bâtisi
(Mt. 14.1-12; Lk. 9.7-9)

¹⁴Sèàn màzwùm kènne ìvèn Èròdè ɗun ywi', ntwi' se kwan màzwùm mè ŋwànŋwàn Yesù yè cìcì hwæn, mwum hwæn ɓe lwæɓ lè jin shon ŋwum. Byindɔ' ɓe le' le Jân Bâtisi ni ne yimni ywi, shi se ci nyî ni cinni ñkimmɔ' ncikà' yi hilea. ¹⁵Byindɔ' le' le Èlî, ci-nlɛli ke ŋwum Mvènnswæɓ nun ndɔ' ni ne. Byindɔ' ku', ɓon le: nyî ni wě mè ci-nlɛli ke ŋwum Mvènnswæɓ nun ɓye ɓe mbyî. ¹⁶Kwan se le' màzwùm pyi Èròdè me ywi', nun le: Jân Bâtisi ni ne, nyě nun cie ɓe linndi nun mwù, nyî ni ne yimni ywi. ¹⁷À ɓe fòkà' li, ntwi' nun ne' ne cie ɓe ɓæn Jân Bâtisi, ɓe ke nun nye njè ìmkpimma. À kèe Jân nye njè li, ntwi' se nun shee Èròdiâ', myî bàka nyon Filipò lè ɗæm. ¹⁸Son, Jân shèe le Èròdè le: «Lwua' nye' yili kan le wù she myî bàka nywù.» ¹⁹Èròdiâ' nun ne' mlib ywɔ' li, à ɗunmi fya' nlim. Ñlim yon su' yili le ɓe wu Jân, son, à cinne kǎn mbyi, ntwi' se Èròdè ɓe Jân kǎnnzi. ²⁰Èròdè ɓe Jân yi, ntwi' se nun limme le Jân ni

ñlwinni, à be tì ku' òsanmi. Kwan se nun be òzǎ' le' Jân ywo, nywi be nun ghòlea nlim hwæn, kwo fe' li, à be ku' lo' ònywo' yon yili.

²¹A be nywo' m̀b̀o' ndo', ògwìn mb̀unngǎ' nywo' ye Èròdè wòli. Swi' lwu Èròdià' lè le' se nun be f̀kà'. Nywo' màzwùm Èròdè fée ji ndàli ndwun lè òwum̀kǎem bye nsòn yon, mè ci-zwi' me suzǎen, lè òwum klwǎkea bye ke ògyo' Gàlilè nun. ²²Ke nye ne òwum klwǎkea swòle nlim ni, mwèn Èròdià' nyè m̀lib òdun, à òdunmi gwen gwenni. Ke kwù gwen shon nun, à lwuka' Èròdè ònim bon lè òwum be bi ji ji. Èròdè shè lè mwò' m̀lib ni le: «Swum se wù yè m̀un cibbi hwæn, m̀un yè wù son fe.» ²³À le' li, à kònddi tì òdò' ló le: «M̀un yè wù swum se wù yè m̀un cibbi hwæn fe, kwo fe' ògyo' nyèm, òwi' kyiili nyinnim.» ²⁴Mwò' m̀lib ni ni kwanme wan ni, à cibbi lè mon nyon le: «Yen se m̀un yè nun cibbi?» Mon nyon kà fyònnzi nun le nyí ni cibbi mwù Jân Bàtisi. ²⁵Mon nyon shè nun òdun, à kònni mè kwù, à òdun be nǎem. À shè lè m̀vèn Èròdè le: «M̀un yili wù fe m̀un mwù Jân Bàtisi jene ke òlanndan nun.» ²⁶M̀vèn ywo' li, à yimmi. Son, à wòle kǎn à byinnò' ke ntwi' òdò' ne nun ló ke swi' me ci-ji byon. ²⁷À òyi kwe, à òyi ci-m̀òdun nyon ndo' m̀b̀o' le nyí ni linndi nun mwù Jân Bàtisi, nyí ni shiù yi. Suzǎen ni wa' kèn, à kwù Jân Bàtisi nye òjè, ²⁸à shiù mwù be òlanndan nun, à fe lè mwò' m̀lib ni. Mwò' m̀lib ni yè, à kèn mon nyon fe. ²⁹Kwan se òwesò' Jân Bàtisi ywo' òtwum màzwùm, be òen, be sheli òwon shon, be kèn son gwùmmi.

Òdì ye Yesù òie òwum òkǎem nshǎen
(Mt. 14.13-21; Lk. 9.10-17; Jân 6.1-14)

³⁰Kwan se mè ci-òtwum Yesù bye Yesù òye bi fyonni be me kwù byan, be she nun wè ywum hwæn ye òon cie ke kèn nun, kònddi lè ywum ye òon lisae lè òwum. ³¹Yesù shè lè òon le: «Kìènni, byin kèn fe' yinnì ke cici se òwum òan nun.» À lee li, ntwi' òwum be òdun nùn, be kwan nùn, han Yesù òon lè òwesò' byon, be cinni kan kwan ji. ³²Li, be wa' kèn, be òdun ci' nun, be òdunmi kènnò' ke cici se òwum be kan kwe nun. ³³Kwo fe' li, òwum m̀ean yen òon, be limmò' òon kwe. Be limmi cici se be kènme nun. Mè nsòn ne be kwe me mbeti hwæn òoti lè mèli. Be òen lwùmmò' si lè Yesù òèn kife' lè òwesò' byon.

³⁴Kwan se Yesù òèn, à kwan ke ci' nun, à yen òkwìn òwum ti m̀ean. Ònim òdunmi nun kwènni lè òon, ntwi' se be òe ku' m̀banm̀b̀o' wè òòn mè nyèm ne cinni kan tì ci-m̀òdun. À òdunmi òon ywum lisea m̀ean. ³⁵Ke be lè nywo' òà tì, òwesò' Yesù kwemmi Yesù ke ke, be she lè nun le: «Kwǎbbi se tì, òsòn ndo' kwemmi kan fe. ³⁶Se yili le wù she lè òwum ton bi le be kènnò' be me nsòn lè mè myi ndem, òà òon hwìn swum se òon ye ji.» ³⁷Yesù fyònnzi lè òon le: «Byin ne', feèni òon ji.» 'Òwesò' byon cibbi lè nun be le: «'Òwi' ye kèn ji ni hwìnni òyè nyè lòn nyi? A shi be lòn òkǎem ndu' m̀bi, ji yè òon wòli?» ³⁸Yesù ywo' li, à shè lè òon le: «Kènnèni, byin ce fe',

byin cinni brê' nyi?» Kwan se bon ken ce, bon le: bon bi cinni brê' shæn lè ñgishì bî.

³⁹Yesù shè lè bwesɔ' byon le byi bi tonnzì bwum nji' mè ñkwìn mè ñkwìn ke kae' floa zwem. ⁴⁰Be dūnmi bon tōnnzi nji' me ñkwìn nun. Mè ñkwìn ndɔ' be cinni bwum mwum nshæn-nshæn, ndɔ' ku' ndu'-ndu'. ⁴¹Yesù kè fyà', à yè brê' shæn yi, lè ñgishì bî yi nun, à wasi me' zwô, à yili Mvènnswæb osòkò'. À dūnmi brê' yi botea, à fe bwesɔ' byon fya' le byi bi dūnmi bwum kyìilea. À kōnddì tì ñgishì bî yàtea, à fe bon hwæn. ⁴²Bon hwæn, be ji, be byim, be d̄wi ñgyɔ'. ⁴³Yì kitò' ye lwæbbi lè ndũ' ñgishì se nzwain nun, be kwemndà' yon, ye lwinnzi yì sã' wùm blàn bî. ⁴⁴Bwum be jie ji màzwùm, mè d̄web be nlim ñkæm nshæn.

Kèn se Yesù kènne ke mla' swùm zwem

(Mt. 14.22-33; Jân 6.16-21)

⁴⁵Be nyě yi, Yesù nānnzi bwesɔ' byon ci' nun, nun le: byi bi kennò' mbyî ñgyin swùm fya' nsòn ye be fe lon le Bètsaidà. Kwan màzwùm, nun ne' lwæbbe be, à tã bwum fyòsi be. ⁴⁶Kwan se nun fyòsi bon fe hwæn, à nèñn ke kpa' zwem, à kèn Mvènnswæb keli. ⁴⁷Kpòn k̄n pyì, lè cì' ke ke nlim swùm. Yesù ni be kyɔ' nun kyishon. ⁴⁸À yen le ñd̄wí flon ti bwum byon hwumzi ñzwɔnzwò', ntwi' se m̄pùn be bon fyònni be kimmà'. A kin b̄en moan shikpon, Yesù wa', à dūnmi kèn mla' swùm zwêm, lè à tã bon gò'. Kwan se nun kwemmɔ' lè bon, à cì wě nun lānme nùn. ⁴⁹⁻⁵⁰Son, ñyen ye bon yen nun, à tã kèn mla' zwêm, ñlim bwu bon zwum, bon le: ñswæb ye. 'Be yen nun bon hwæn, be dūnmi ñgwusi bwùmmi. Son, Yesù shè lè bon le: «Kimnzēni ñlim, ba byin yi, mùn ne.» ⁵¹Yesù b̄en, à nān ci' nun. Kwan màzwùm, m̄pùn d̄yi. Shìmmae ci bwesɔ' byon ñzwɔnzwò'. ⁵²Ntwi' se be limmi kife' ñkimmɔ' yon. Kwo fe' ñmānnzi brê' ye nun mānnze yi, be lè mè mwù nyan ke ñshimmae.

Ñkimnzi ye Yesù kimnze bwum mēan ke ñgyɔ' Jènèzàré'

(Mt. 14.34-36)

⁵³Be mlɔ' ñshě swùm hwæn, ñgyɔ' ne bon sate kwù nlim be ñgyɔ' Jènèzàré'. 'Be kpæm ci' nyan kwe ñwum d̄u'. ⁵⁴Kwan se bon kwan d̄in, bwum yen Yesù, be limmi nun. ⁵⁵Be dūnmi ñsòn yōn lè mèli, lè be ta shè le Yesù ni b̄ennā. 'Bwum ywɔme li, be dūnmi mè ñgwèñgwèñ byan shekai me twon nun, be ken lè bon yi cici ye Yesù ni kwe. ⁵⁶Mè nsòn ñglwɔkea ne Yesù be yòn lè mè nsòn sisɔ', mè myi ndem hwæn, à be b̄en, be shiù mè ñgwèñgwèñ, be kiin nun d̄eli bābà nun. 'Be fe Yesù swulea le nyì ni dōnnzi zwù bon lè bon twuti swi' plé nyì. Li, mè ñgwèñgwèñ be fe nun twuti hwæn be kimmɔ'.

Yì b̄è' myi ye mè Fàriziēn be d̄wonnzi

(Mt. 15.1-9)

7 ¹Mè Fàriziēn lè mè ci-nlīm̄m̄i me lwaà byindɔ' bye wae ke Yèrusàlēm, be swɔli ke Yesù. ²Be ken yen le ke nyinnim bwesɔ' Yesù

nun, byindo' ta su' ji ji mè fyà' ñgakea. Se lisa' le be bosi kan mè fyà' wě tà she bè' shan ta yili. ³Ntwi' se mè Fàriziêñ lè bówulu mè Yudà nun hwæn, be ta mè lwuà me mbibea byan d'wonnzi. Be tà ka ji ji be shi mè fyà' bosi wě tà she se yili. ⁴Mwum tá mbyi sèm fyõn, nun shi nun ne' sannzi ke bõ' nun, à ji kan ji. Be ta ti kònni yì bè' mèan ndo' d'wonnzi ye bon cinni. Bè' myi màzwùm yi le pa' mpòsà' me pla' nyan, mè nywon mvù byan, lè yì kòn yan.

⁵Mè Fàriziêñ lè mè ci-nlìmmi me lwuà bi kà cibbi lè Yesù le: «Yen se ci b'wesò' byù tà ka yì bè' myi ye mè mbibea lisa' b'wi' d'wonnzi, ke bon ta ji ji, be bosi kan mè fyà' wě tà she son yili?» ⁶Yesù fyõnnzi lè bon le: «Byin bi mè ci-bí. Èzai, ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun lekà' leñkàm kwan se nun lele ke nywi yin, à shè le:

“Mvènnswæb ni le' le: ñkwìn b'wum ton yi ta mun twuli ke kwæ' ñwum zwem,

son, ke me nlim nyan nun, be yili kan mún.

⁷Ñdõa ye be ta mun dõa, a yi ñgyò' d'indfin,

ntwi' se mè lwuà bye be ghe ke ñgyò' wan nun, bon be bon ta su' lisà'.” »

⁸Yesù kà kònni bon shè le: «Byin ta mè lwuà Mvènnswæb donnzi ke mbeti, bã byin d'won yì bè' ye b'wum be ghe. ⁹Byin ta yon fõsi belò' ke mbyí, bã byin d'yi be yi bè' yin nun. ¹⁰Byin limmi le Mõizè lee le: “Mwumzi ce nywù lè mon nywù.” À kònni ti le' le: “Mwum ne yě le' byebbi leli ke nywi ce nyon, shindo' ke nywi mon nyon, be wu nun.” ¹¹Ti lè byin, byin ta b'wum lisea le mwum shè lè ce nyon, shindo' lè mon nyon le: “Swum se bi lè mún yě wù fe, se ti Kòrbân.” (Se lisa' le se ti swum se be feà lè Mvènnswæb.) ¹²Ñlisà' ye byin ta lisà' li yi, byin tà ka tí mwum pon fe le à kpa' ce nyon lè mon nyon. ¹³Li, byin ta ñzæ' le' Mvènnswæb gwànnzi lè yì bè' yin ye byin ta làmnzi. Se su' kan she mún tà byin shè se, byin ta kònni mè pa' mè le' ndo' cì mbyí mèan dín.»

Mè pa' ywum ne tá cì mwum fyõnni ñghea ke me' Mvènnswæb

(Mt. 15.10-20)

¹⁴Yesù kònni ñkwìn b'wum hwæn lon, à shè le: «Nònnzèni mè ywi', byin hwæn, byin ywò' swum se mún yě byin shè. ¹⁵Swum ndo' ban she woli se dún ke kwæ' nywi mwum nun, mwum fyõnni ñghea. Son, swum se tà mwum wea nlim, son se ta nun ñgasi. [¹⁶Beshe byin cinni mè ywi' bye nywò' le', byin ywò'.]»

¹⁷Kwan se Yesù wa' ñkwìn b'wum nun, nun kèn dún be næm bon lè b'wesò' byon, b'wesò' byon kà cibbi nun le nyí ni sù bon ñge màzwùm. ¹⁸Yesù shè lè bon le: «Be ywò' kan ñge tòn ne lè byin nun hwæn? Byin limmi kan le swum ndo' ban she wòli se dún mwum ñwum se fyòsi nun ñghea? ¹⁹Ntwi', se ta nun kènni ke zwum, se tà ka nun dún ke nlim nun.

Se ta nun ðun zwum li, se konndi tì ku' nun kwean be nywi.» (Ke nzæ' le' ye nun, yon ye Yesù shèe lè mwum hwæn le mwum ni wòli nyí ni ji ywum ji hwæn.) ²⁰À kònnde tì le' le: «Swum se ta mwum kwean nywi, son se ta nun fyòsi ñjgea. ²¹Ntwi' mè mbàkà' mbyibbɔa ne mwum tã bàkà' hwæn, à tà nun wai ke nlim nun. Mè mbàkà' màzwùm ne ta mè ðwèb twòti be lon mè sibò' ke wan, mè yib ke mè hwæn, be yib nywi', be wu ðwum, ²²be ywisi mè nlà', be be mè ci-ñgem, be kæbsi mè le', be be mè ci-mpòka' ðwum, be ci ywum hwæn wè tà she mè nlim nyan yili, be ke ñge' lè ðwùlu, be she ðwùlu mè mbwè' nywi, ñtwuli mwu be yan, be cinni kan ti mwù mfòkà' ke ywum ye bon ta cì nun hwæn. ²³Byebbi màzwùm hwæn li, à tã wa' me nlim nun, à cì mwum fyònni ñjgea ke me' Mvènnswæb.»

Ñtè' ye ñlib ñkyìn mwum tèle zwùm lè Yesù

(Mt. 15.21-28)

²⁴Yesù wa' kwe lwùmmɔ' màzwùm, à kèn ñgyɔ' ndɔ' ne kwemme lè ñsòn ye be be lon le Tír. À ðèn kwe, à ðun næm, à yili kan le ðwum limmi le nun ðènnà. Son, a mgbànni kan, ðwum limmi le à ðènnà.

²⁵Kwan læb kan, ñlib ndɔ' ne mwen nyon be lè ñpùn mbyebbi ke nywi ywòli le Yesù ni ðènnà. À kèn cí Yesù, à pyì nun me kwù. ²⁶Ñlib màzwùm, ñkyìn ñlib ne be, à be ñlib grê', be ye nun ke ñgyɔ' Sìròfènisí. À ðunmi Yesù ðɔa le nyí ni fyinni ñpùn mbyebbi ke nywi mwen nyon nyè ñlib.

²⁷Yesù shè lè nun le: «Dyili fe' nywi, ðwesɔ' byim fe'; ntwi', se ba lwen wù sheli ji ðwesɔ', wù swi lè ðwen mbyi'.» ²⁸Ñlib ni fyònnzi lè nun le: «À si lo' li, mwumñkàm, son, ñblù' pen ye ta lèi ke fya' ðwesɔ', yon ye ðwen mbyi' ta ku' ji.» ²⁹Yesù kà shè lè nun le: «Ke ntwi' fyònnzi le' lwen ne wu fyònnzi mun ne, kènne, ñpùn mbyebbi kwean mwen nywù nywi.» ³⁰Ñlib ni fyòn be ðwon nyon, à ðèn, lè mwen ni ndon zwem ñnòn. Ñpùn mbyebbi kwean nun nywi.

Ñkimnzi ye Yesù kimnze ci-ðwɔ' ndɔ' ne be kán leli lwen

³¹Yesù wa' kwe ke nõnnòn Tír nun, à fyið' ke Sìdòn, à kònndi fyònni be ke fya' swùm Gàlilè ye fɔ'. À linndɔ' Dèkàpòl ñgyɔ'. ³²Kwan se nun be kèn, à ðèn nywɔ' ñbɔ' ndɔ' cì ndɔ', be shii nun mwum ndɔ'. Mwum màzwùm be ci-ðwɔ', à be kán leli lwen. Be ðunmi Yesù swulea le nyí ni sati nyí fyà' ke nywi. ³³Yesù twe' nun bon lè nun bon bí, à ðwì ñkwìn ðwum be. À she ðwenñgwu, à swòn nun me ywi', à pà' be, à ðwæti mwennñgwu nyon lè mèti, à twuti nun ðimɔ'. ³⁴Ke nyè yi, à wasi me' zwò, à twen ñpùn mè yinnì, à shè lè nun le: «Èfatà». Sù ni le, «Beèni lwon!» ³⁵Ke fya' zwem ñnywèn, ci-ðwɔ' ni ðunmi ywòli, ðimɔ' shon wòli nun be ñwum, à ðunmi leli lwen. ³⁶Ñwum ðye yenne hilea màzwùm, Yesù kænni bon le ba byi bí lwum mwum ndɔ' shè mbyi'; son, kwo fe' she nun lee li

si, a fyôn wě nun dŵumzɪ bon nùn le byi bi kɛn shè mbyî. ³⁷Bwum be le' màzwùm shìmmèa ñzwɔnzwɔ'. 'Be be le' le: «Ywum yon ye nun tã cì hwæn su' ywum lwukea. Kwo fe' mè ci-dwɔ', à tã cì be dúnmi ywɔli, à cì mè mwuka' be leli.»

Ñdì ye Yesù dŵe bŵum ñkæm nnyì lè yì brê' shanmbì
(Mt. 15.32-39)

8 ¹A be tì nywɔ' m̀bɔ' ndɔ', ñkwìn bŵum ndɔ' konndì tì swɔli. M̀b̀k̀k̀i ne swum se bon ye ji be kãn, Yesù lon bŵesɔ' byon, à shè lè bon le: ²«Ïgyìn yi dýě lè, bwi' bi bwi' lè bŵum ton be, be cinni kan tí swum ji, ñlim ta mun kwènni lè bon. ³She ji bǎn se, mun fyòsì bon be lè ñjè zwum, lè be ye ñjè ywi mbyi nun. 'Byindɔ' bi fi nyinnìm shan nun, be wakai libbea.» ⁴Bŵesɔ' byon ywɔ' li, be fyonnzì lè nun le: «Bwi' ye dýi fɛn bwi' kà cinni ji ne bwi' ye bon fe bon hwæn li? Ke bwi' bi fe nlim kyɔ'?» ⁵Yesù kà cibbi lè bon le: «Byin cinni brê' nyi?» 'Bon le: bon bi cinni yì brê' shanmbì. ⁶À ywɔ' li, à shè lè bŵum le byi bi ton nji'. À kè fyà', à yè brê' shanmbì yi, à yili M̀v̀ènnswæb osòkò'; à bɔta' yon, à fe fya' bŵesɔ' byon le byi bi kyìllà' lè ñkwìn bŵum. 'Be yè, be dúnmi kyìllà'. ⁷Bwen ñgishì ndɔ' be tì bŵesɔ' Yesù fya', Yesù yili tì osòkò' ke bwen ñgishì bi zwem, à shè lè bŵesɔ' byon le byi bi konndì tì byi bwen ñgishì bi kyìllea. ⁸Mwum hwæn ji, à byim, à d̀wì ñgyɔ'. 'Bŵesɔ' Yesù kwemndà' yì kitì' ye nzwonngèa be. Yì sà' shanmbì lwinnɔa lwen. ⁹Bwum be jie ji hwæn be kènni bŵum ñkæm nnyì. 'Be ji hwæn, Yesù kà fyòsì bon be. ¹⁰À nàn ku' nun be ci' nun bon lè bŵesɔ' byon, be yè mbyi ñgyɔ' Dàlmànutà.

Mè Fàrizièn ta hìlea ndɔ' cibbi
(Mt. 16.1-4; Lk. 12.54-56)

¹¹A ben nywɔ' m̀bɔ' ndɔ', mè **Fàrizièn** ben ke ke Yesù, be dúnmi ñzæ' le' kwebsea lè nun bǎ be pyi nun ñwum. 'Be cibbi nun le nyì ni lisà' bon kikeàn ndɔ' she lisa' le ñkimmɔ' nyì wai fya' M̀v̀ènnswæb. ¹²Yesù twen m̀p̀ùn mè yìnni, à shè lè bon le: «M̀v̀u bŵum ye dýě ta ku' kikeàn cibbi ntwi' yen? M̀ùn tã byin shè lè leñkæm le kwo kikeàn fɔ' ba wai zwò.» ¹³À le' ku' ñzæ' le' màzwùm li, à wa', à donnzì bon. À nàn ci' be, à kèn ñgyìn swùm.

Konnèni lè ywum ye mè Fàrizièn ta lisà'
(Mt. 16.5-12)

¹⁴Kwan se bon wae kèn, ñlim fye bŵesɔ' Yesù lè ñshe brê'. Brê' sue bon fya' fɔ' ke ci' nun. ¹⁵Yesù dúnmi bon shè le: «Konnèni lè m̀b̀ùn brê' mè **Fàrizièn** lè nyè Èròdè.» ¹⁶Bŵesɔ' byon ywɔ' li, be dúnmi le' lè b̀ẁùlu le: «À tã le' li ntwi' se bwi' cinni kan brê'!» ¹⁷Yesù ywɔ' ti ku' be li, à cibbi lè bon le: «Yen se byin ta hwumni ke nyinnìm shin nun ntwi' se byin cinni kan brê'? 'Byin ywɔti kife' m̀ùn dýě?

'Byin tà ka mè le' bænnzi? 'Byin ke njimmi nun? ¹⁸Me' ye byin ke mwu yi, byin tà ka yen lè yon? Kè mè ywi' be fyin ke mwu bi, byin tà ka ywɔ' lè bon? Ñlim fyeâ byin lè she ¹⁹mùn bɔtae brê' shæn lè bwum ŋkæm nshæn? Yì kitɔ' ye byin kwemndae, yì sà' be nyi?» 'Bweso' byon fyonnzi nun le: «Ye be wùm blàn fî.» ²⁰À cibbi tì bon le: «Ti, kwan se mun bɔtae brê' shanmfî lè bwum ŋkæm nnyì, yì sà' yi kitɔ' kwean nyi?» 'Be fyonnzi lè nun le: «Ye be shanmfî.» ²¹Yesù kà shě lè bon le: «Han a kiin bèn dyě, byin ywɔti kife?»

Ŋkimnzi ye Yesù kimnze ci-ɓwubè ndɔ' ke Bètsaidà

²²'Be ben Bètsaidà, a kiin bèn nywɔ' ndɔ', ɓwum tɛtì nun ci-ɓwubè ndɔ'. Bwum màzwùm dúnmi nun swulea le nyí ni twuti zwú ci-ɓwubè ni. ²³Yesù bæ n ci-ɓwubè ni fya', à tètɔ' nun mbeti nsòn. 'Be ben kwe, à ɓwæti ci-ɓwubè ni me' lè mèti byon, à sati nun mè fyà' nywi, à cibbi lè nun le: «Wù tã swum ndɔ' yenni?» ²⁴Ci-ɓwubè wasi me', à shě le: «Mùn tã ɓwum yenni, a bi wě mè ŋgæ', son, be ta kèn nùn.» ²⁵Yesù kònddì tì nun mè fyà' sati be me'. Mwum tòn ni sunndi ce, à yen seansean. ²⁶Yesù fyòsì nun be ɗwon nyon, à shě lè nun le: «Ba wù fyi be nlim nsòn.»

Ñlìmmì ye Piêr lìmme le Yesù ni Kristò

(Mt. 16.13-20; Lk. 9.18-21)

²⁷'Be nyě yi, Yesù weɔ' kèn bon lè ɓweso' byon ke me nsòn ne ke nõnnòn Sèzàrê Filîb nun. Yesù cibbi lè bon ke kèn nun le: «Bwum ta ku' le' le mùn ni ku' wen?» ²⁸'Bweso' byon fyonnzi lè nun le: «Byindo' ta le' le wù ni Jân Bâtisi. 'Byindo' bon le: **Èlî** ni ne wù, byindo' ku', bon le: ci-nleli ke ŋwum Mvènnswæb nun ndɔ' ne wù.» ²⁹'Bweso' she nun hwæn, Yesù kà cibbi bon le: «Ti ku' byin, byin ta ku' shě le mùn ni wen?» Piêr fyònnzi lè nun le: «Wù ni **Kristò**, mwum ne Mvènnswæb fyi.» ³⁰Yesù siti bon le ɓa byi bi lwum mwum ndɔ' shě mbyî.

Yesù tã le' ywi shon sannzi lè kwan nyìmmì ywi shon

(Mt. 16.21-28; Lk. 9.22-27)

³¹'Be, Yesù dúnmi tì ɓweso' byon mè le' sannzi. À shě lè bon le shi si cibbi le **Mwen Mwum** ni yen venè' ñzwɔnzwɔ'. Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà' nyenswæb ndwun, mè ci-nlìmmì me lwuà, kònddì lè ɓwumŋkæm me Yudà, be ye nun nzwonnzea, be wu nun. Ke ŋgyìn mè nlè nun, à yìmmì ywi. ³²Kwan se Yesù be le', à be kã ñzã' le' gwùmnzea nun, son, à be bon yon fîsi shě seansean. Piêr lon nun ke kwi', à nyenndi nun, lè à tã shě le ɓa nyí ni fɔkà' pa' me le' màzwùm ke nywi nyí. ³³Son, Yesù yònnzi me' be, à ce ɓweso' byon, à nyeni lè Piêr le: «Satæn, wa' mun nywi. Mè mfɔkà' nywũ wòli kan lè nyě Mvènnswæb, à ni nyě ɓwum.»

Mbòki tòn ɓwum bye yili be ɗwon mè kwù Yesù

³⁴Ke nyě màzwùm, Yesù lon ŋkwìn ɓwum, lè ɓweso' byon, à shě lè bon le: «Beshe mwum ndɔ' yili nun ɗwon mùn me kwũ, à donnzi mè mbàkà' nyon ne',

ba à yi ywi, à dfwon mè kwù byêm. ³⁵Ntwi' se mwum ne yili nun nywæsì òzison shon, à yè she òkàmɲkàm òwuli. Son, mwum ne yè òzison shon òwuli twi' yêm, lè twi' nzǎ' le' yêm tì ku', lè à swætà òzison shon she òkàmɲkàm. ³⁶Ti, yǎ se ne mwum wòli à cinni, beshe nun cinni ywum lwukea ye ɲgyô' wan hwæn, ke be, à òwuli òzison shon she òkàmɲkàm? ³⁷Yǎ swum se mwum wòli à fe bã nun ton lè òzison shon? ³⁸Beshe mwum ndo' ywo' kwènnjin lè òwum ke twi' jin shêm, shindo' ke twi' nzǎ' le' yêm ke nyinnim mvu òwum mè ci-nci byebbi ye ti jene ye nun, mùn **Mwen Mwum**, kwènnjin yè ku' mùn bænni ke nywi mwum màzwùm kwan se mùn yè fyònni ke ntwu bùba nyèm nun lè mè cikpu' byon bye ke deb.»

9 ¹À be tì bon shè le: «Mùn tà byin shě lè lenkàm le byindo' bi fi nyinnim shin nun, be ye kèn ywi, lè be yennà le ywo' Mvènnswàèb dùan ɲgyô' wan lè kim.»

Ñyen ye òwesò' Yesù yenne nun ke ntwu yon nun

(Mt. 17.1-13; Lk. 9.28-36)

²Ke nyè ɲgyin fyuru, Yesù twe' Piêr, Jâ' lè Jân, bon be nun su' kèn mwo kpa' lè bon. Be yen fli me' shon kwèbsà. ³Mè plè byon fyonnà pwebbi, lè à ti me' she nun. Pa' mpweb màzwùm, mwum wan wòli kan à pwebi swum ndo' li. ⁴Òwesò' lè bi ce be, be yen **Èli** bon lè Mòizè be òwumná, be ta seàn shě lè Yesù. ⁵Piêr yen li, à shè lè Yesù le: «Mwumɲkàm, à si lwen wě tà she òwi' bi tì ku' fe. Bwi' ye mè pà' gwe lè, òywù mbo', nyè Mòizè mbo', lè nyè **Èli** mbo'.» ⁶À be le' li, twi' se swum leli se be nun shi. Be lè yi bænnà bon lè òwùlu bon hwæn. ⁷Kwan màzwùm nun, òwo' ndo' wai, se shimndi bon, òkwu ndo' kwain ke òwo' nun le: «Mwum tòn ne ni mwen nyèm nyè mùn yili òzwònzwò'. Nònnzèni mè ywi', byin ywo' swum se nun yè byin shě.» ⁸Òkwu yi mbo' ku' òin, be ce me mbeti nyan, be yen kan tì mwum ndo', su' tì Yesù nun kyishon.

⁹Kwan se bon dùnmi kpa' kyili, Yesù shè lè bon le ba byi bi lwum mwum ndo' swum se byi bi yin shě han se ken bèn kwan se **Mwen Mwum** yè ywi yimni. ¹⁰Be ke le' si zwum, son, be dùnmi bon ne' cibbi le: «Sù nzǎ' le' tòn ne ni ku' le yen? Nyè nun le' le òyimni ye nun yè yimni ke nyè ywi?» ¹¹Be wa', be cibbi Yesù le: «Mè ci-nlìmmi mè lwuà ta le' le **Èli** ni ne ye fe' seti bèn lè twi' yen?» ¹²Yesù fyònnzi lè bon le: «À si lenkàm le **Èli** ne ye fe' seti bèn bã nun òyila' ywum hwæn. Son, yen se ci be ko' ke òwě Mvènnswàèb nun ke nywi **Mwen Mwum** le nyi ni yè vènè' yenni òzwònzwò', be byinnzi tì ku' nun nùn? ¹³Mùn wòli mùn shè byin le **Èli** bènnà nùn, be zæbsi nun wě tà she bon yili. Li ne be ko' ke òwě Mvènnswàèb nun ke jin shon nun.»

Òkimmzi ye Yesù kimnze mwen mwum ndo' nyè be

lè mpùn mbyebbi nywi

(Mt. 17.14-21; Lk. 9.37-43)

¹⁴Kwan se bon ben be mbeti òwesò' bye fo', be yen òkwìn òwum mèan kannà bon mbyi, lè mè ci-nlìmmi mè lwuà ndo' ta òzǎ' le' kwèbsea lè

bon. ¹⁵Bwum dwi ze', be yen Yesù òin, shìmmèa ci bon, be ɓoti lè mèli cí Yesù ɓà be hwæsi nun. ¹⁶Yesù cibbi lè ɓwesɔ' byon bi le: «Yen se byin ta leli lè bon?» ¹⁷Mwum ndɔ' nyɛ be ke ŋkwìn ɓwum nun fyònnzi lè nun le: «Mwumŋkàm, mùn kiin lè mwen nyèm, ntwi' se à ni lè mpùn mbyebbi ndɔ' nywi, à tà ka leli. ¹⁸Yi kwan hwæn ye mpùn tà nun pyisi, à tà nun dwi' ŋgyɔ', kændè dunmi nun kyí ŋwum, lè à tã myin soa, à kyòkà'. Mùn cabbà ɓwesɔ' byù mbyí le be kwannzi nun mpùn màzwùm, son, à ya' bon nun.» ¹⁹Yesù shè bon, bon hwæn le: «Byin be mvu ɓwum ye dýɛ, byin tà ka zwùm tɛli lè Mvènnswæb. Mùn yɛ tòn lè byin ke ŋgyìn nyi lè byin kà tɛ' zwùm lè Mvènnswæb? Mùn yɛ byin fyimni mùn kèn ɓèn fen? Kiènni mùn mbyí lè mwen ni.» ²⁰Be shii nun mwen. Mpùn mbyebbi yen Yesù òin, à mgbunnzi mwen, à dwi' nun ŋgyɔ'. Mwen dunmi ywunni ŋgyɔ', lè kændè tà nun kyí ŋwum. ²¹Yesù kà cibbi lè ce mwen le: «Mpùn màzwùm dunme nun yã kwan?» Ce mwen fyònnzi lè nun le: «Ndikà' mwɔ' shon. ²²Mpùn màzwùm be nun shindɔ' dwi' ke win nun, shindɔ' à dwi' nun ke mla' nun ɓà nun wu nun. Son, ɓeshe wu wòli wù ci swum ndɔ' nywi yon, kwènnzi ñlim lè ɓwi', wù kpa' ɓwi'.» ²³Yesù kà shè lè nun le: «Wù le' le, ɓeshe mùn wòli. Limmi lwen le ywum hwæn yi ònmi cɛ ci-ntɛ' zwum.» ²⁴Ke fya' zwem ñnywèn, ce mwen dunmi kun le: «Mùn tã zwùm tɛli lè Mvènnswæb, son, kpa' mun ɓà mùn fosi zwùm tɛli lè nun lè leŋkàm!» ²⁵Yesù yen ŋkwìn ɓwum ti bon ɓoti nywi, à kà siti mpùn mbyebbi, à shè lè nun le: «Mpùn ne cí mwen tà ka leli, shik à ywɔ' ku' le', mùn shè wu le, kwan mwen ni nywi ŋgyìnmbɔ'!» ²⁶Mpùn ɓwùm kun, à mgbunnzi mwen lè kim, à kwan. Mwen nòn wɛ nun ywià nun, han màn ɓwum ne be kwe dunmi le' le nyí ni ywià. ²⁷Son, Yesù ɓæn nun fya', à wasi nun zwò. Mwen dýi me kwù byon zwêm.

²⁸Ke nyɛ yi, kwan se bon be be nàm bon kyishan, ɓwesɔ' Yesù cibbi lè Yesù le: «Ti, se ci ku' le ɓwi' fyinni kan mpùn màzwùm?» ²⁹Yesù kà fyònnzi lè bon le: «Pa' mpùn màzwùm, be ta son su' fyinni lè ŋkeli.»

Yesù kònnde le' ywi shon sannzi lè kwan nyimni ywi shon

(Mt. 17.22-23; Lk. 9.43-45)

³⁰Be wa' kwe, be linndi ŋgyɔ' Gàlilé. Yesù be kán yili le ɓwum limmi cìci se nun tòn nun, ³¹ntwi' se nun be ɓwesɔ' byon ywum lisea. À be bon shè le: «**Mwen Mwum** yɛ ɓwum pyí fya', be wu nun. Ke nyè ŋgyìn lê, à yimni ywi.» ³²Son, ɓwesɔ' byon be kæb mwu nun, be cinni kan sù nzà' le' màzwùm. Yi be bon kwènni lè ñcibbi sù màzwùm lè nun.

Mwum ne yili nun be mwumŋkàm

(Mt. 18.1-5; Lk. 9.46-48)

³³Be ken li, be ɓen ke Kàpèrnâð. Kwan se bon òin nàm, Yesù cibbi lè ɓwesɔ' byon le: «Yen se byin bi leli mbyi nun?» ³⁴Be yè kan nun

ɲwum, ntwi' se bon bi lèli ke mbyi nun le, she bon bi ton sɛ, wɛn ni ne ku' mwumɲkæm nyan ke nyinnim bon bɛ ɓwɛsɔ' nun? ³⁵Li, Yesù tòn nji', à lon bon, bon hwæn, à shè lè bon le: «Beshe mwum ndɔ' yili cǐ tòn zwimbyi', à fyɔsi nun nɛ' lwæb bɛ ɓwulu, à bɛ ci-mfyi ɓwum hwæn.» ³⁶À le' li, à tɛlì mwɔ' ndɔ' swi' shan, à sheli nun fya', à shè lè bon le: ³⁷«Mwum ne yě mwen ndɔ' yě wě nyě ke jin shêm nun, lè mǔn nɛ' ne nun yě. Mwum nɛ tà mun yě hwæn, mùn ne nun su' kan yè, à yè ti ku' mwum nɛ fyi mùn.»

Mwum nɛ ɓa ci-byinnzì nyin, à ni mwum nyin

(Lk. 9.49-50)

³⁸Jân shè lè Yesù le: «Mwumɲkæm, ɓwi' yenni mwum ndɔ', lè à tǎ mè mpùn mɓyibbɔa fyinni lè jin swù. 'Bwi' yile le ɓwi' kǎnni nun ntwi' se nun ɓǎ ɲkwìn ye' nun.» ³⁹Yesù shè lè bon le: «Ba byin kǎnni nun, ntwi' se mwum ndɔ' wòli kan à cì hilea ke jin shêm nun, ke nyě yi, à gwànnzì jin shêm. ⁴⁰Mwum nɛ ɓa ci-byinnzì nyɛ', à ni mwum nyɛ'. ⁴¹Mwum nɛ yě byin kwòn mla' nwi fɛ ke jin **Kristò** nun, ntwi' se byin bi ɓwum ɓyêm, mùn shè byin lè leɲkæm le, dǎsi nyon tà nun ɓònngea.»

Konnèni lè ɲcǐ ɓyebbi

(Mt. 18.6-9; Lk. 17.1-2)

⁴²«Mwum nɛ yě cì m̀bà' swi mwen m̀bɔ' nyě tǎ ɲlim kě lè mǔn, à ɗwì nun ke ɓyebbi nun, à si le' lwen ke cì shon le bɛ kpæm nun li wɔ' ɲgun, bɛ ɗwì nun ɗu' ndwun nun. ⁴³⁻⁴⁴Beshe fyà' ywù ye ta cì wù pyi ke ɓyebbi nun, gbèb yon. À si le' lwen cì swù le wù ken ɗun ke ɗɛb fyà' fɔ', wù cinni ɲzison ɗwùmɗwùm, a lan she wù yě mè fyà' ɓyù cinni ɓì hwæn, wù kɛn ɗun ke win ye tà ka ɗon nun. ⁴⁵⁻⁴⁶Kè kwù swù se ta cì wù pyi ke ɓyebbi nun, gbèb son. Ntwi' se à si le' lwen ke cì swù le wù ken ɗun ke ɗɛb ɗyemɗyem, wù cinni ɲzison ɗwùmɗwùm, a lan she bɛ ye wù ɗwǐ ke win nun lè mè kwù ɓì ɓyù nun. ⁴⁷Shindo' ze' swù se ta cì wù pyi ke ɓyebbi nun, nywɔ' son, ntwi' se à si le' lwen cì swù le wù ken ɗun ywɔ' Mvènnswæb nun ɲgi'-ze' fɔ', a lan she bɛ ye wù ɗwǐ ke win nun lè mè me' m̀bi nywù. ⁴⁸Cìcǐ màzwùm si, ɲgi' ye wù ji kwe kwan hwæn, shìkì win ɗon. ⁴⁹Win ye mwum hwæn ɗunnea nywi wě kwìn, a kà sannzi nun bɛ.

⁵⁰«Byin limmi le kwìn nwɔ' si swum sɛ ta mwum kpea. Son, ɓeshe se fyonnì shi', ɓyin ye cì le byin kà fyɔsi son bɛ myimmi? Tòènnì le, ke myimmi shin nun kwan hwæn, ɓyin bɛ ɲwum fɔ' lè ɓwùlu.»

Ñsannzi ye Yesù sannze le' ɲkwan ɗæm

(Mt. 19.1-12; Lk. 16.18)

10 ¹Yesù wa' kwe, à kɛn nònnòn ɲgyɔ' Jùdè nun. À ɓèn, à kɛn ɲgyin Jùrdèn. Kwan se nun ɓènne kwe, ɓwum swòli ke ke shon wě tà

she bon be swɔlakì yì cìcì hwæn. M̄banmbɔ', à ðunmi tì bon le'-Nswàèb lisea wě tà she nun be lisàkì. ²Mè Fàriziêñ ndɔ' senndiù nun ke ke bǎ be pyi nun ñwum. Be cibbi lè nun le: «Lwuà nye' tǎ shè le mwum kwannzi m̄myon?» ³Yesù cibbɔ' tì ku' bon be le: «Yǎ lwuà ne Mòizè fée byin?» ⁴Mè Fàriziêñ fyonnnzi lè nun le: «Mòizè shèe bwi' le mwum wòli à swìli m̄myon sibɔ', à kɔ' dèwǎ ñkwàn ðæm, à kwannzi m̄lib.» ⁵Yesù ywɔ' li, à shè lè bon le: «Mòizè kœ lwuà màzwùm li ntwi' se mè nlim nyin yili kan leñkàm. ⁶Son, à si kœa le: “Kwan se M̄vènnswàèb fœe ñgyɔ' wan, à fœe ñdweb, à fɔ' tì ku' m̄lib. ⁷Son se ye cì mwum wa' me kwú buba nyon lè mon nyon, bǎ be fɔ' nye nyan bon lè m̄myon. ⁸Bon bí hwæn, be fyonnì kwæ' nywi fɔ'”. Li, be ba tí be bwum bí, be ti kwæ' nywi fɔ'. ⁹Ba mwum ndɔ' ðyi, à kyàsì swum se M̄vènnswàèb kè ke cìcì fɔ'.»

¹⁰Kwan se bon ken bèn næm, bwesɔ' Yesù ðunmi nun mè le' cibbi ke le' fɔ' màzwùm nun. ¹¹Yesù fyònnzi lè bon le: «Beshe mwum ndɔ' kwannzi m̄myon, à she ñdɔ' be, à ywiá ñlà' m̄lib zwimbyi' nyon. ¹²M̄banmbɔ' ne ku' lè m̄lib. Beshe m̄lib kwan ywon, à she nyě ðin ndɔ', lè à ywiá ñlà'.»

Yesù ñgànni bwesɔ'

(Mt. 19.13-15; Lk. 18.15-17)

¹³Bwum be bèn lè bwen ke cǐ Yesù bǎ nun sata' bon mè fyà' nywi. Son, bwesɔ' Yesù ðunmi bon lesi. ¹⁴Yesù yen li, à ðunmi nyeni lè bwesɔ' byon, à shè lè bon le: «Ba byin kànni bwesɔ', ðonnnzèni bon, be kiin ke cì shêm. Ntwi' se ywɔ' M̄vènnswàèb si she bwum bye gwili bon. ¹⁵Mùn tà byin shè lè leñkàm le, mwum ne yě shǐ ywɔ' M̄vènnswàèb yili wě mwesɔ', à bǎ ðun nlim.» ¹⁶À le' li, à ðunmi bwen shelea fya', à sata' bon mè fyà' nywi, à ñgànni bon.

Ñcibbi ye ci-lòn ndɔ' cibbe lè Yesù

(Mt. 19.16-30; Lk. 18.18-30)

¹⁷Kwan se Yesù wae kën, mwum ndɔ' bèn lè mèli, à swummi nun ke swi', à cibbi lè nun le: «Ñlisà' nlwen nyèm, mùn yě cì le mùn kà cinni ñzison ðwùmðwùm?» ¹⁸Yesù cibbi lè nun le: «Yen se ci wù lon mùn le mwum nlwen? Kwo mwum nlwen ndɔ' bǎn, shi be M̄vènnswàèb. ¹⁹Wù limmi mè lwuà M̄vènnswàèb bye ta le' le: “Ba wù wu mwum. Ba wù ywi ñlà'. Ba wù yib nywi'. Ba wù shè lwikwæn mè m̄bwe' nywi. Ba wù ji swum lwikwæn lè kim ze'. Wù mwumnnzi ce nywù lè mon nywù.” » ²⁰Mwum tòn ni kà fyònnzi lè nun le: «Ñlisà', mùn lwinnzà mè lwuà bí hwæn ñdikà' ñwa' mwɔ'.» ²¹Yesù ce mwum tòn ni, à ðunmi nun ndwæli. À shè lè nun le: «Swum lwæbme wù fɔ'. Kënne, wù kyì ywum ywú hwæn, wù kyìilà' lòn lè mè ci-nzæmnzæm. Li, wù yě ñtwòkà' cinni ke ðeb. Ke nyě ye wu yě be wù kyìileá lwen nywù lè mè ci-nzæmnzæm hwæn, wù kìn, wù ðwon mùn nyè.» ²²Mwum tòn ni ywɔ' ñzǎ' le' ton yi, à yimmi, à wa' kèn lè ñgu swi', ntwi' se nun cinne ñjònnði ñzwònzwò'.

²³Yesù dunmi òweso' byon cice, à shè lè bon le: «A si le' kyibli òzwònzò' le ci-lòn ken dùn ywò' Mvènnswàb nun.» ²⁴Ñzà' le' màzwùm fe òweso' byon hwèm. Yesù kòndi tì ló' le' be le: «Bwen byèm, òdun ye ywò' Mvènnswàb nun yi swum kyibli. ²⁵Ñdikà' ògàribà, nun ne dùn ke zà' tæ' nun lè she ci-lòn yè dùn ke ywò' Mvènnswàb nun.» ²⁶Òweso' ywò' li, shìmmea kòndi bon bænni mbyí. Be dùnmi cibba' lè òwùlu le: «Son be li, wen ne ye swæ'?» ²⁷Yesù ce bon, à shè lè bon le: «À si swum kyibli ke mæ' òwum, fa swi' Mvènnswàb, ntwi' swum ndò' fa nun ke swi' kyibli.»

²⁸Be nyè yi, Pìèr kà shě lè Yesù le: «Cè fe', òwi' nzwonnzà ywum hwæn bǎ òwi' òwon wù ke nyè.» ²⁹Yesù fyònnzi lè nun le: «Mùn tà byin shě lè lèrkàem le, beshe mwum ndò' wa' òwòn nyon, à òwi' bwen byon, à ònnzi ce nyon lè mon nyon, lè mè ògyinni byon nun hwæn, à swi' mè ndem byon ke ntwi' yèm lè ntwi' Ntwum Lwen, ³⁰ke wan nyè òwi' ton jene nun, à yè ywum màzwùm cinni kpèm ndu', a lan ye nun òwiè. Mè vènè' yè tì ku' be kwe ke nzæbsi ye òwum ye nun zæbsi nun. Son, ke kwan she mbyí nun, à yè òzison òwùm òwùm cinni. ³¹Òwum mèan ndò' bye ta bon ne' tweli jene mè ci-zwi', be ye be yi lwàb be, òwum mèan bye ta ku' bon ne' tweli jene lè yi lwàb be, bon be ye be mè ci-zwi'!»

Kàmmi me nlè se Yesù shèe le' ywi shon

(Mt. 20.17-19; Lk. 18.31-34)

³²Be lè be ti mbyi Yèrusàlèm yè, Yesù be kèn zwimbyi' òweso' byon. Be lè yi òuàn òweso' byon zwum. Kwo fe' bye be bon òwon be nyè, be be òwon lè yi ta bon kwènni. Yesù bèn ci ndò' ke mbyi nun, à twe' òweso' wùm blàn bì byon mè tòntòn, à dùnmi tì bon sannzi wè swum se ye nun lànnzi nywi. ³³À shè lè bon le: «Ywòèni fe', òwi' neonmè ke Yèrusàlèm, cici se **Mwen Mwum** yè mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà' pyí fya', lè mè cinnlìmmi me lwuà. Be ye sunndi lè be wu nun, be òwi' nun fya' me kyìn òwum. ³⁴Mè kyìn òwum bi, be ye nun kòlea, be swi' nun mètì nywi, be òwò' nun lè mè ògwàè', be wu nun. Ke nyè ògyin lè, à yìmmi nywi.»

Cí tòn she Já' bon lè Jân be Yesù cibbi

(Mt. 20.20-28)

³⁵Be nyè yi, Já' bon lè Jân, òwen Zèbèdè, be kwemmi ke ke Yesù, be she lè nun le: «Ñlìsà', òwi' yili le wù ci òwi' swum se òwi' ye wù cibbi.» ³⁶Yesù cibbi lè bon le: «Byin yili le mùn ci byin yen?» ³⁷Be kà shě lè nun le: «Òwi' yili le kwan se wù yè bèn ke ntwu ywù nun, mwum nye' mbo' ndò' ton fya' jì ywù, nyè mbo' tòn ku' fya' mè'!» ³⁸Son, Yesù fyònnzi lè bon le: «Byin lìmmi kan swum se byin ta cibbi. Byin woli byin nwi pla' vènè' nyè mun yè nwi ne? Kè shindò' byin woli be yennzi byin vènè' wè tà she be ye mùn yennzi se?» ³⁹Be fyonnzi lè Yesù le: «Òwi' woli.» Yesù kà shě lè bon le: «À si ló' li, byin ye

pla' vènè' nyě mùn yě nwi ne nwi be, be yennzi byin vènè' be wě tà she be ye mùn yennzi. ⁴⁰Son, ti lè cǐ tòn she fya' ji yēm, lè she fya' mè' yēm, mùn ne tà ka yon yànni. À yì cǐ tòn ye Mvènnswæb fōsi lè ntwi' b̄wum bye nun yě fe.»

⁴¹Kwan se kǐ-w̄um b̄wesɔ' bye fɔ' ywɔ' ñcibbi yi li, be d̄unmi ñzwòn cǐ lè Jâ' bon lè Jân. ⁴²Li, Yesù lon bon hwæn, à shè lè bon le: «Byin limmi le mè mvèn bye cě ɣgyɔ' zwem ta b̄wum ywo, be titè' bon. B̄wum klwæka bye d̄wonɣga' mè mvèn, be ta tì b̄wum byan lisea le bon bi cinni ñkimmo'. ⁴³Son, li ne ban ke nyinnim shin nun. Beshe mwum nyin ndɔ' yili le nun be mwumɣkæm, à be ci-mfyi nyin. ⁴⁴Kè ñdɔ' yili lè nun be ci-zwi', à be son mwum hwæn. ⁴⁵Li, **Mwen Mwum** nun ne' kiin kǎn ɣgyɔ' wan bǎ b̄wum ci nun she ndɔ', son, à kiin bǎ nun kpa' b̄wum, à yě tì ywi lè nun libba' mè mwù màn b̄wum.»

Ñkimnzi ye Yesù kimnze ci-b̄wubè Bårtimé

(Mt. 20.29-34; Lk. 18.35-43)

⁴⁶Be ken li, be ben ke Jèrikò. Kwan se Yesù wa' kwe bon lè b̄wesɔ' byon, lè ñkwìn b̄wum ndɔ' tǐ, be cinni ci-b̄wubè ndɔ' ke moan mbyi ñtǒn. Jin shon be le Bårtimé, mwen Timé ne be. À be ywum d̄olea. ⁴⁷À ywɔme le Yesù, mwen ne ke Nàzàré' ne ta kǐn, à d̄unmi kun le: «Yesù, ñdwi Dàvíd, ywɔ' zwù kwènnzǐ nlim lè mùn!» ⁴⁸Màn b̄wum d̄unmi nun nyenndi le nyǐ ni maki. Kwo fe' li, à fōsi ñkwu kimnzi mbyí, lè à tǎ kun le: «Ñdwi Dàvíd, ywɔ' zwù kwènnzǐ nlim lè mùn!» ⁴⁹Yesù ywɔ' li, à d̄yi, à shè le be loin nun nyǐ. Be loinmè ci-b̄wubè, be she lè nun le: «Kimnzi ñlim, wù wa' zwò, à tà wu lon.» ⁵⁰À d̄ili plè nyon ne be nun fya', à d̄i zwò, à d̄unmi kènnò' ke cǐ Yesù. ⁵¹À b̄en, Yesù cibbi lè nun le: «Yà swum se wù yili le mùn ci wù?» Ci-b̄wubè ni fyònnzǐ lè nun le: «Nyeli nyèm, mùn yili le wù ci me' weli mùn be mwu.» ⁵²À le' li, Yesù shè lè nun le: «Kènnè, Mvènnswæb swætá wù ntwi' se wù t̄elá zwùm lè nun.» Ke fya' zwem ñnywèn, ci-b̄wubè ni d̄unmi yenni, à kè Yesù mwù nyè, à d̄unmi nun d̄won.

Ñdun ye Yesù d̄uen ke Yèrusàlèm

(Mt. 21.1-11; Lk. 19.28-40; Jân 12.12-19)

11 ¹Kwan se bon kwemmi lè Yèrusàlèm, ke moan b̄wen me nsòn mbì be be lon le Bèfájè lè Bètànì, be d̄yi moan ɣgwùmɣgwùm she cinni mè ñjǐ ɣgæ' òlívè zwem. Yesù fyið' b̄wesɔ' byon mbyí nsòn bon b̄i, à shè lè bon le: ²«Kènnèni mbyí ke nsòn ye byin ta yennò' yi, byin ye bènnò' d̄in, byin cinni mwen mvæmndè ndɔ' ne mwum ndɔ' nàn kife' mbyí, à ni m̄fyunndi. Byin sulì nun, byin kiin lè nun. ³Beshe mwum ndɔ' cibbi kwèm ne byin ta nun sulì, byin fyonnzǐ lè nun le, nyeli nyin ne shi le byin kiin lè nun. Nyǐ ni yě byi nun fyòsi be, m̄mgbànni ban.»

⁴Bwesɔ' wa' kèn, be ben, be cinni mwen mvæmndè moan mbyi m̄fyunndi ke bònmbyi. Be sulì nun. ⁵Byindɔ' ke nyinnim b̄wum bye be

kwe òunmi bon cibbi le: «Byin ta mwen mvàmndè ni sùli lè ntwi' yen?»
 6Be fyonnzì wě tà she Yesù shí bon. Bwum ton bi òonzi bon, be ken
 lè mwen mvàmndè. 7Be ben cí Yesù, be òunmi mè plè byan òwí ke nyè
 mwen mvàmndè. Yesù tòn zwém. 8Byindò' yé mè plè byan mbyi nun.
 Byindò' lin ku' man sea, lè be ta yě mbyi nun. 9Bye be mbyi òwon, lè bye
 be kèn be nyè, be be kun le: «Ntwu be lè Mvènnswàb, à fe floa lè mwum
 ne tá kìn ke jin shon nun, 10à ngànnì tí ku' ywò' shon she ta kìn, ywò' she
 mbibea nyè' Dàvíd. Ntwu be lè Mvènnswàb ke nlim òeb.»

11Li, Yesù òun ke Yèrusàlèm, à kèn nyenswàb ndwun. À cice ywum
 ye be lànnzì me mbeti nyon hwæn. Mbòkì ne fe lè kwàbbi tí pyì nun, à
 kwan, à kèn nòn ke Bètàní lè òwesò' wùm blàn bì byon.

Ìjke ye Yesù kee òjì ngàe' ne be kán lè yì gwùm zwem
(Mt. 21.18-19)

12A be shikpon fò', be wa' Bètàní, òjè òunmi Yesù kwènni mbyi nun.
 13À cèò', à yènnò' ngàe' ne be ta gwùm yon ji nun. Ngàe' màzwùm ta òwæ'.
 À kèn kwe òji, nun làkì gwùm ndò' cinni lè nun ji. Ke be lè kwan nsan
 gwùm ngàe' màzwùm wòli kife', à su' man cinni zwem. 14Yesù kà shé lè
 òjì ngàe' ni le: «Nòkà' òwa' ye òyé, mwum ndò' bà tí gwùm swù ji be.» À
 le' li, òwesò' byon ywò'.

Mfyinni ye Yesù fyinne mè ci-òkyì ywum ke nyenswàb ndwun
(Mt. 21.12-17; Lk. 19.45-48; Jân 2.13-22)

15Be ken li, be ben Yèrusàlèm. Yesù òun nyenswàb ndwun, à yen
 òwum bye ta ywum kyí kwe, lè bye ta kìn hwìn nun. À òunmi bon fyinni,
 lè à tà mè tàblè me ci-òkwebsa' lòn twòò', à twòò' tí ku' gba' me ci-òkyì
 me pyì'. 16À be kán lwùm mwum òbò' ndò' òonzi lè à linndi nyenswàb
 lè swum ndò' fya'. 17Bwum bye be kwe, à òunmi bon lisea, à shè lè bon
 le: «Be kò' kan ke òèwá Mvènnswàb nun le: “Be ye nye nyèm lon le nye
 òkeli ne mwum hwæn tà mun kìn keli kwe?” Tí lè byin, byin fyòsá byin
 nun jene lè cici se mè ci-nywi' ta kèn swòli kwe.»

18Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà' nyenswàb ndwun, lè mè ci-nlìmmì me
 lwuà, be ywò' le' màzwùm, be òunmi mbyi kàbbi lè be ci be wu bon Yesù.
 Swum se be bon cí, be be nun yi nun ntwi' pa' nliàs' se nun be ywum
 lisea, se be òkwìn òwum shìmmea cí. 19Kwàbbi kìn pyì, Yesù bon lè
 òwesò' byon kwan òsòn.

Swum se òtè' zwum òkàmòkàm ta cì kwan se byin ta keli
(Mt. 21.20-22)

20A be shikpon fò', be ta làn mbyi nun, be yen òjì ngàe' ne Yesù kee
 òùn, à wumndè lè mè ndí nun. 21Pìèr bòn zwum nun swum se lànnzi
 nywò' ne', à shè lè Yesù le: «Nyeli, cè fe', ngàe' ne wù kee ni, à wumndèá

hwæn.» ²² Yesù kà shě lè òwesò' byon le: «Tèlèni zwùm lè Mvènnswàb. ²³ Mùn tà byin shě lè lènkàm le, beshè mwum ndò' shè lè kpa' ne le: “Wa' fi, kènne, wù òwìò' wù ne' òu' nun,” beshè nun shì ñgyi ndò' cinni be zwum, son, à limmì tì lwen le swum se nun tà le', se ye cì, swum màzwùm ye ku' lwinni wě tà she nun le'. ²⁴ Son se ci mùn shè byin le, kwan se byin ta Mvènnswàb keli lè nun fe byin swum ndò', limmèni lwen le se ti byin fya', li, à yě byin son yili. ²⁵ Kwan se byin ye wa' zwò bǎ byin keli Mvènnswàb, beshè byin cinni le' ndò' lè mwum ndò', ba byin ke tì son zwum lè nun. Li, Ce nyin nyě ke òeb, à yě tì ku' byin byebbi nyin zùsi. [²⁶ Beshè byin shi mè le' mlòsi zwum lè òwùlu, Ce nyin nyě ke òeb bà ku' byin byebbi nyin zùsi.]»

Bwum ta Yesù òdǔ' ñkimmò' yon cibbi

(Mt. 21.23-27; Lk. 20.1-8)

²⁷ Bè òen tì be Yèrusàlèm. Kwan se Yesù òun tì nyenswàb, nun òunmi kènkèn nlim nye, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà', mè ci-nlimmì me lwuà, lè tì òwumnkàm me Yuda kwemmò' nun ke ke. ²⁸ Bè kà cibbi lè nun le: «Wù tà ku' ywum ton yi cì hwæn li lè ñkimmò' ye wai fen? Wen ne fe wù ñkimmò' ncikà' me le' ni?» ²⁹ Yesù shè lè òon le: «Mùn yě byin òzà' le' cibbi mbo'. Beshè byin fyonnzì mùn, mùn yě byin shě cě ñkimmò' yèm wa' nun. ³⁰ Wen ne fyie Jân Bàtisi le nyí ni jimnzi òwum? Mvènnswàb ne fyie nun, kè òwum? Fyònnzèni mùn òzà' le' ne.» ³¹ Yesù cibbi òon li, bè òunmi leli be lè òon ne' le: «Beshè òwi' fyonnzi le Mvènnswàb ne fyie nun, à yě òwi' cibbi le yen se cie òwi' ywò' kan swum se Jân be òwi' shě. ³² Òwi' wòli kan ku' kim òwi' she le òwum be fyie nun.» (Bè be le' li ntwi' se yi be òon kwènni lè ñkwìn òwum, ntwi' se mwum hwæn be fòkà' le Jân be seansean ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb nun.) ³³ Bè leli hwæn, bè kà fyònnzi lè Yesù le: «Òwi' limmì kan òwi' mwum ne fyie nun.» Yesù ywò' li, à shè lè òon le: «Beshè byin limmì kan byin nun, mùn bà ku' byin mwum ne fe mun ñkimmò' ncikà' me le' ni shě.»

Ñkæn le' ye ke nywi òwum byibbòa bye me ci-mòon ndem

(Mt. 21.33-46; Lk. 20.9-19)

12 ¹ Bè nyě yi, Yesù òunmi òon mè ñkæn le' òwí. À shè lè òon le: «Mwum ndò' be kwe, à cinne ndem ñgà' nyě be ta bǎ' pèan cì lè gwùm yon. Ke me mbeti ndem ñgà' màzwùm, à pyebbe ñka', à kanndi hwæn, à shim swu' se be ye gwùm ñgà' màzwùm swòsea nlim, à gwe pà' ndò' nyě mè ci-mòon ndem ye tòn ñji. À she ndem ñgà' bǎ' ni, à fe fya' me ci-mòon bye ye nun giti be. Bè fòsà' lè òon, à wa' kèn læbbi ndò'. ² Kwan se kwan mkpà' gwùm ñgà' woli, ci-ndem ni fyii cikpu' nyon ndò' le nyí ni kiin ku' nun gwùm ñgà' yon yě. ³ Mè ci-mòon ndem yen cikpu' ni òin, bè bæn nun, bè òunmi nun òo. Bè fyinni nun be fyà' pwin. ⁴ Ci-ndem ni

yen be li, à fyið' tì cikpu' nyě ðin. Be yen tí nun ni, be bo' nun, be ðwo nun mwù, lè be nun sèmmi. ⁵À kònddì ñdò' fyi, nyě màzwùm, be wui nun. Bye ci-ndem fyie be nyě yi hwæn, be ci bon swum fò'. Be be fyindo' bo nun, be wu ku' ðyindo' nùn. ⁶Mwum ne sue ku' ci-ndem nzwon be fya' sue ku' mwen nlim nyon. Ke mmlòkà', à fyi mwen nyon màzwùm, lè à tà le' le: "Mwen nyèm ne mùn fyi ne, be ye nun yi." ⁷Son, mè ci-mbòn ndem bi yen mwen ni kwainmè ðin, be ðunmi leli ke nyinnim shan nun le: "Cèòni fe', mwum ne kà bekà' ñji-nye ne bènme ni. Bwi' wuèni nun bǎ ndem ngæ' ne fyonnì be ñye'." ⁸Li, be bæen mwen ni, be wù nun, be ken ðwon shon ðwò' pefin.»

⁹Yesù cibbi lè bon le: «Ci-ndem ni yě cì le lè ðwum ton bi? Ñgyi ban, à yě wai, à kìn bon wu hwæn, à fe ndem ni fya' ðwum bye ðin ndò'. ¹⁰Byin nzanngæà kife' swum se be kœ ke ðewǎ Mvènnswæb nun? Cici se be kò' le:

“Ñgæ' ne mè ci-ñgwe nye nzwonnze mbeti ne ti tì ñshimbyi' nye.

¹¹She Mvènnswæb se li, à si ðwi' swum ñgwulea'.»

¹²Mè ci-zwi' me Yuda ywœme ñkæn le' yi, be ðunmi kæb lè bon bæen Yesù, ntwi' be lè be limmà le nyí ni ðwìe nun lè bon. Son, ñkwìn ðwum kwen bon yi, li, be ðonnzi nun, be wa' kèn.

Lõn gàrimà ye be ta ðèb lè ñvèn ndwun ne ke ñgyò' Rôm

(Mt. 22.15-22; Lk. 20.20-26)

¹³Be fyið' mè Fàriziën lè ðwum Èròdè ndò' cě Yesù bǎ be ken nun pyi ñwum lè fyònnzi le' ndò'. ¹⁴Be ðen, be she lè Yesù le: «Ñlisà', ðwi' limmi le wù ni ci-leñkæm. Yi tà ka wu kwènni lè ywum ye ðwum ta fòkà', ntwi' wù tà ka ñkyìlli kě ke nyinnim ðwum nun. Swum se wù tà cì, à si ñlisà' leñkæm wě mbòkì ne Mvènnswæb yili le ðwi' be. Bwi' yili le wù she ðwi' ñzà' le' ne, lwuà nye' yili le ðwi' ðeb gàrimà lè ñvèn ndwun ne ke ñgyò' Rôm, kè ba ðwi' ðeb?» ¹⁵Yesù limmi le le' she bon kin lè son, son se ban. À kà shě lè bon le: «Byin ta mun pyi ñwum ntwi' yen? Kìènni fe' lè lòn ndò', mùn ce fe'.» ¹⁶Be she yon, be lisa' nun. Yesù yen yon, à cibbi bon le: «Fli me' wen se she? Lè ñgò' ye nun hwæn, ye wen ye?» Be fyonnzi lè nun le: «Ye ñvèn ndwun yi ye.» ¹⁷Yesù ywœme li, à shè lè bon le: «Dèbbèni le ywum ñvèn ndwun lè ñvèn ndwun, ðyin ðeb ku' ywum ye Mvènnswæb lè Mvènnswæb.» Fyònnzi le' ne Yesù fyònnzi bon ni cì bon shimmea.

Ñcibbi ye be cibbe Yesù ke nywi nyimni ywi

(Mt. 22.23-33; Lk. 20.27-40)

¹⁸Mè Sàdusiën ndò' kièn ke cì Yesù, bon màzwùm be be le' le ðwum tà ka ywi yimni. Be she lè nun le: ¹⁹«Ñlisà', Mòizè kœ ke me lwuà bye' nun le mwum ne cinni ñgyinni nyon nyě mwesò', nun ne ywi, lè à ye kife' mwen lè ñmyon, se yili le ñgyinni nyon nyě mwesò' ni she ñlib be, bǎ

nun ye òwen lè mlib màzwùm ke òan bàka nyon nun. ²⁰Son se òwi' yili le òwi' cibbi wù le, mè ngyinni ndò' be kwe bon shanmbi. Nyě mwumɲkàm she mlib, à ywi, lè à ye kife' mwèn. ²¹Mè mbi she mlib ni, à ywi lè à ye kife' mwèn. Mè nlè kònddi she, à ywi ti lo' lè à ye kife' mwèn. ²²Bon shanmbi hwæn, be she mlib ni, be ywi shiki be ye lè nun. Ke nyě yi, mlib ni ywi ti ku' be. ²³Nywò' ne ngyin nyimni ywi yě wòli, wen ne ye be lè mlib? Ke bon hwæn, be sheà nun lè òàm?»

²⁴Yesù fyònnzi lè bon le: «Byin ta ka òwu li, ntwi' se byin limmi kan ywum ye be kò' ke òwà Mvènnswàb nun, lè òkimmo' yon nun hwæn? ²⁵Limmèni le ke nyě nyimni ywi, òàm ba be. Son, mwum hwæn yě be wě mè cikpu' Mvènnswàb bye ke òèb. ²⁶A ti shè a kiin bèn mbyi nyimni ywi nun, byin nzanngae kàn swum se be kò' ke òwà Mvènnswàb nun cici se win be kwan kpo kè' nun? Mvènnswàb lele kwe lè Mòizè le: “Mùn ni Mvènnswàb nyě Abrahàm tà òwon bon lè Izà, lè ti Yàkòb.” ²⁷Li ne mùn shè byin le Mvènnswàb ni Mvènnswàb nyě òwum bye òzison, ba nyě òwum ywi. Byin ta byin ne' òwuli òin.»

Lwua nyě lán òwùlu mè lwua hwæn

(Mt. 22.34-40)

²⁸Ci-nlimmi me lwua ndò' ywò òshè seàn yan, à kèn yen le Yesù fyònnzi lwen, à senndii mbyi, à cibbi lè Yesù le: «Lwua nyě lán òwùlu mè lwua hwæn ni yà nun?» ²⁹Yesù fyònnzi lè nun le: «Lwua zwimbyi' ni le: “Lan Izràèl, nònnzèni mè ywi', byin ywò'. Nyeli nye' Mvènnswàb ne su' nyeli mbo' nye'. ³⁰Se yili le byin yili Nyeli nyin Mvènnswàb lè òlim fo', lè òzison shin nun hwæn, kònddi lè mè mòkà' nyin nun hwæn, lè kim shin nun hwæn.” ³¹Nyě mè mbi ne òwonnga' nun ni le: “Yili lwikwæn nywù wě tà she wù yili wù ne'.” Mè lwua ndò' lán kan bye ton bi.» ³²Ci-nlimmi me lwua ni kà shè lè nun le: «À si zu', òlisà'. Wù le' leɲkàm. Mvènnswàb ni mbo'. Ndo' bà tí mbyi. ³³A yili le mwum yili Mvènnswàb lè òlim fo', lè mè mòkà' nyon nun hwæn, lè kim shon nun hwæn. Wù kònddi lwikwæn yili wě tà she wù yili wù ne'. Son se lan òlin me nyèm, lè sàtikè' she be ta twinnò', be fe ke jin Mvènnswàb nun.» ³⁴Yesù yen mwum tòn ni fyònnzi fyònnzi nyě òlimmi, à shè lè nun le: «Wù ni mbyi ne kènme òun ke ywò' Mvènnswàb nun.»

Be nyě màzwùm, kwo mwum ndò' lwùm kan tí nun òzè' le' ndò' cibbi be.

Le' she ke nywi Kristò bon lè Dàvid

(Mt. 22.41-46; Lk. 20.41-44)

³⁵Yesù òunmi tí ywum lisea be nyenswàb ndwun, à cibbi òzè' le' ndò' le: «Se ye tí ci le mè ci-nlimmi me lwua su' tan le Kristò ni mvu òwum Dàvid nun? ³⁶Ntwi' se Dàvid, kwan se Mpùn Nsanmi be nun òwumzi, nun ne' lele le:

“M̀vènnswàèb lèli lè nyeli nyèm le: Tòn fya' ji yêm,
mùn yě wù mè ci-byìnnzì byù kě ke me kwù nji.”

³⁷Ke Dàvíd nun ne' lonme Kristò le Nyeli nyon li, se ye ti cì be le, be su' tan le nun, nun ne ke mvu ßwum Dàvíd nun?» Yesù le' li, ßwum ðíndín bye m̀ean be be kwe, be be le' shon ywo lè ñdàli.

Yesù tà ßwum konnzi lè ñd̀won mbyi mè ci-nlìmmì me lwuà
(Mt. 23.1-36; Lk. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Ke ǹlìsà' ye Yesù be ßwum ywum lisea, à shè lè bon le: «Konnèni lè mè ci-nlìmmì me lwuà be ta su' lwub me plè klwòkea nun, be yili ñweb ye be ta bon wub̀ba ke yi bàbà nun. ³⁹Yì cì tòn yan ke me nyenswàèb su' ye me' zwem, ke yi dinà' nun ma, yì gba' zwimbyi' ye bon ta ti kònni yili. ⁴⁰Bon be ta ywum me kwèb me yib mlòkea, son, ke kwan si nun, be ta ma bon me' dwùsi lè mè ñkeli nlibbea. Bon fi lè ßwum, vènè' shan se bon ye yen ye she ßwùlu lèan hwæn.»

Lòn d̀witea ye ci-nzæmnzæm ñkwèb mlìb ndò' d̀wìe nyenswàèb
(Lk. 21.1-4)

⁴¹Yesù tòn, à lwùmni lè cìcì nd̀wí lòn ke nyenswàèb ndwun, à tà ce wě tà she ßwum ta lòn d̀wí. Mè ci-lòn be lòn d̀wí m̀ean. ⁴²Son, ci-nzæmnzæm ñkwèb mlìb ndò' bèn, à d̀wì mè tworo bì, ye wòli kan fe' dalà m̀bò'. ⁴³Yesù yenme li, à lon ßwesò' byon, à shè lè bon le: «Mùn tà byin shè lè leñkàm le, ci-nzæmnzæm ñkwèb mlìb ni d̀wìâ lòn à làn ßwum hwæn. ⁴⁴Ntwi' se ßwùlu be d̀wí hwæn be su' ßlàn ye ke lòn yan zwêm d̀wí. Ti lè nun, à kpìlòâ nun ne' hwæn, à d̀wìâ swum se nun cinni fya' hwæn, lòn ye nun ðiè nun ne' nun.»

Mè le' ñkimmòa ne ywìme làǹnzì lè ñgyò' wan kà mlò'
(Mt. 24.1-14; Lk. 21.5-19)

13 ¹Kwan se Yesù kwan nyenswàèb ndwun, mwesò' nyon ndò' shè lè nun le: «Ǹlìsà', yã pa' nlwuka' me ñgwò'! Ce fe' wě tà she be mbeti ñgwe nye ne.» ²Yesù fyònnzì lè nun le: «Wù tà ka yì ßwem nye klwòkea ye yenni? Son, ñgwò' bã lwũm lwàèb fe m̀kpàti ke lwi ñgwò' zwêm, shìkì be twòtò' nun ñgyò'.»

³Be ken li, be ken bèn ke ñgwùmñgwùm she cinni mè ñjì ñgæ' ðlìvè zwem. Yesù tòn nji', à lwùmni lè nyenswàèb ndwun. Li, Pìèr, Já', Jân, lè ti Àndrè, be cibbi lè nun ke kwi' nun le: ⁴«Shè ßwì, ywum màzwùm ye làǹnzì yà kwan? A konndì be, yà swum se ye ßwì' l̀sà' le kwan ywum màzwùm se ti.»

⁵Yesù kà ðunmi bon shè le: «Cìèni kon, ba mwum ndò' pòka' byin. ⁶Ntwi' se ßwum m̀ean ðin ye kwan be ke jin shêm nun, kwo wen ne hwæn yě le' le nun ni ne mwum ne M̀vènnswàèb fyi. Li, be ye m̀an ßwum

pòkea. ⁷Kwan se byin ye mè ñwànnwǎn wì ye kwukwæ' ywo, lè ye libbea nun hwæn, ba yi ðun byin zwum. A yili le se ci ku' li, son, a ba fe' ðe mmlòkà' ñgyò' wan. ⁸Bwum bye ñgwù ñgyò' mbo' ye kën wì ðwì lè ñgwù ñgyò' nyë ðin. Ywo' ndò' ye wa', se ken lwikwæn ywo' ndò' wì kèa. Ke yi cìcì hwæn, ñgyò' yë funnzi kimmi, ñjè kònnði pyità'. Yon yi hwæn ye ðe wë ñdunmi ñkwën ye.

⁹«Ti lè byin, konnèni lè byin ne', ntwi' se ðe ye byin lannzi ke me nye me kyitàè', ðe ðò' byin ke me nyenswæb. Byin ye ðyi ke swi' me gwemná lè ke swi' me mvèn ntwi' se byin bi ðwum byêm. Se ye ci li bǎ byin ðyi shitàkwù shêm ke swi' shan. ¹⁰Ntwi' a yili le ðe seti Ñtwum Lwen shë yì cìcì hwæn. ¹¹Son, kwan se ðe ye byin bænni, ðe kennzi byin ke nye kyitàè', ba byin fyon ntwi' nzǎ' le' ye byin ye ðèn, byin she. Son, lelèni ñzǎ' le' ye Mvènnswæb yë byin kè ke ñwum kwan se byin ðyi ke swi' shan. Ntwi' ye ba wai me mwù nyin nun, M̀pùn Nsanmi ne ye byin yon fe. ¹²Bwum ye mè ñgyinni byan ne' ywi swili lè ðe wu ku' ðon. Mè ce ye swum fò' màzwùm cì lè ðwen byan. Bwen ye ñyè yònnzi lè mè ce byan, ðe ci ðe wu mè ce byan. ¹³Mwum hwæn yë byin byinnzi lè ntwi' yêm. Son, mwum ne yë ñlim bænni ke mbyi Mvènnswæb nun a ken ðèn mmlòkà', à yë swæ'.»

Swum se ywime Yèrusàlèm ðènni nywi
(Mt. 24.15-28; Lk. 21.20-24)

¹⁴«Mwum ne yë ñzǎ' le' ye nzanngèa, à nonnzi mè ywi' lwen, à ywo'. Byin kà yenkà' swum she ci ðwum yi ñzwònzwò'. Kwan se byin yennà ðe satà son ke cìcì se se yili kan le ðe ke son nun, ðwum bye ywime ðe ke Yudà nun yean, ðe ken ke me kpa' zwêm. ¹⁵Mwum ne yë ðe fya' nye nyon ndò' nun, ba à shè tì fe' le nun yë ðun fyà' ndò' nun bǎ nun sheli ywum ye nun kènme lè yon. ¹⁶Mbanmbo' ne lè mwum ne yë ðe ndem, ba à fyòn tì ðe myi lè nun sheli fe' plè nyon. ¹⁷Yǎ pa' vènè' se kà ðe lè mè yib bye ye ðe ñgyin màzwùm lè zwùm, kònnði lè bye ye ðe lè ðwen me fyà'. ¹⁸Kelèni Mvènnswæb le ba ywum màzwùm kiin ðèn lè kwan mbeb se ti. ¹⁹Ntwi' ke ñgyin màzwùm nun, vènè' se ðwum ye yen ye ðe kimmi, ñðikà' ne Mvènnswæb fòe ñgyò' wan a kiin ðèn jèné, ðe yen kife' vènè' ndò' li. Ke ðe nyë màzwùm, mwum ndò' bǎ tì pa' vènè' si yenni. ²⁰Mvènnswæb shiè ñgyin vènè' màzwùm sènni, kwo mwum mbo' lwæbbè kǎn ñzison. Son, à sèn ñgyin yi ntwi' me mwù ðwum bye nun yànnà lè ðe ðe ðwum byon.

²¹«Li, ðeshe mwum ndò' shè lè byin le: “Cèèni fe', Kristò ni ðyè fe”, shindò' ðe she byin le: “À ni ðyè fi”, ba byin twe' son lè lènkàm. ²²Ntwi' mè kristò me mbwè' ye kwan, kònnði lè ðwum bye ye ðon ne' lon le mè ci-nlèli ke ñwum Mvènnswæb nun. Be ye wa', ðe ðunmi yì hilea cì. Beshè ðwum bye Mvènnswæb yæn ðyi kan kimmi, ðe ye ðon mbyi ðwuli. ²³Ti lè byin, cièni le kon. Mùn shèà byin ywum hwæn mbyí tin.»

Kwan se Yesù yě fyòn be ñgyɔ' wan

(Mt. 24.29-31; Lk. 21.25-28)

24 «Ké nyè me ñgyìn vèně' màzwùm, nywɔ' bà tí ðwùm kimmi, shìkì nywi' pweb. 25 Mè nywæ' ye swònnai ñwai ye ke ðeb, mè ñkimmɔ' nyè ðeb fun hwæn. 26 Ké nyè yi, ðwum ye **Mwen Mwum** yenni, à tã kyìli ke ðwɔ' nun lè ñkimmɔ' twun yon nun, lè tí ñtwu yon nun hwæn. 27 À yě mè cikpu' byon bye ðeb fyi ke ñgyɔ' wan nun hwæn, cì ndɔ' ba limnzi ðin, bã be swɔsi ðwum bye Mvènnswæb yànnâ.»

M̀b̀òkì le' nyè ke nywi ñgwukwu

(Mt. 24.32-35; Lk. 21.29-33)

28 «Twelèni fe' m̀b̀òkì ke nywi ñgwukwu. Mè ñwæm tã ðunmi nyònnâ', man ðunmi kwan, byin limmi le kwan mvu se she wòlime se. 29 M̀banmbɔ' ne ku', kwan se byin yennâ le ywum ton yi ti lànnzì, byin limmi seansean le m̀b̀èn **Mwen Mwum** ti kwukwæ'. 30 M̀n tã byin shè lè leŋkæm le, mvu ðwum ye jene ye ba mlò' hwæn lè ywum màzwùm ðènnâ. 31 ðeb lè ñgyɔ' nun hwæn yi ywum ye kà mlòkà' nùn, son, ñzæ' le' yêm ye be kwe kwan hwæn.»

Mwum ndɔ' limmi kan nywɔ' ne ñgyìn màzwùm yě wòli

(Mt. 24.36-44; Lk. 21.34-36)

32 «Mwum ndɔ' limmi kan ñgyìn màzwùm, shìkì à limmi ku' kwan. Kwo fe' mè cikpu' Mvènnswæb bye ke ðeb, lè Mwen Mvènnswæb nun ne' nun, be limmi kan, shì be Ce ndwun nun kyishon. 33 Ba byin ðyé, cièni kon, ntwi' se byin limmi kan nywɔ' ne ñgyìn màzwùm kà wòlakà'. 34 A ye ku' be m̀banmbɔ' wě mwum ndɔ' ne kènme kèn làbbi ndɔ'. Kwan se nun wa' næm, à ðonzi nye fya' me cikpu' byon, à fe wen ne hwæn she se nun yě cì be næm, à shè ku' lè m̀b̀òn nyè tã tòn ñwum ðònmbi le ba nyì ni ðye. 35 Ba byin ðye, ntwi' se byin limmi kan kwan se ci-ðwon yě fyònni, kè à yě ðèn kwæbbi nun, kè shindɔ' ke nyikimblim, kè moan shikpon, kè shikpon, byin limmi kan. 36 Ba byin ci à semnzi byin bi ðye. 37 Le' se m̀n tã le' se, m̀n su' kan son leli lè byin, m̀n le' lè mwum hwæn. Ba byin ðye.»

Mè ci-zwi' ta kwi' Yesù ji

(Mt. 26.1-5; Lk. 22.1-2; Jân 11.45-53)

14 1 ñgwìn ndɔ' ne be be lon le ñgwìn-ñkwan-èjìb, lè ñgwìn-brê'-shìkì-m̀b̀ùn, be lè à nzwonme ñgyìn bî. Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikæ' lè mè ci-nlimmi me lwuà be mbyi kæbbi lè bon bæn Yesù ke me gwùmni nun, bon wu nyì. 2 Be ðunmi tí le' be le: «Ba bwi' bænennèni nun ke nyinnim ñgwìn nun, m̀b̀àtè ðwum làkì twùm.»

Ñswì ye ìmlib ndò' swìe Yesù mlá' ñgwò' lõn mèan mwu
(Mt. 26.6-13; Jân 12.1-8)

³Nywo' ndò' ne Yesù be ke Bètànì ke ðwon Simôn nyě ci-ñjincò', à be ji ji, ìmlib ndò' ðun næm lè mwèn kpò' ndò' fya', kpò' ne be cie lè ñgwò'. Mlá' ñgwò' lõn mèan ndò' be nlim lwinni. Be cie mlá' ñgwò' màzwùm lè mè ndì ñgæ' ndò' ne be ta lon le **narù**. Ìmlib màzwùm wò kpò' ni, à swì Yesù mlá' ñgwò' yi ke mwu. ⁴Ke nyinnim ðwum ðye be kwe, ðyindò' ðunmi shè lè nyeni nlim le: «Ñswì mla' ñgwò' ye li yi ta kpa' lè yen? ⁵Be kyiè yon lõn ñkæm ndu' nlè, be fe lõn màzwùm lè mè ci-nzæmnzæm.» Li, be ðunmi ìmlib ni lesi. ⁶Yesù shè lè bon le: «Byin ta nun hwumzi lè yen? Donnzèni nun. She lwen se she nun cià nywi yêm si. ⁷Byin ye be kwan hwæn lè mè ci-nzæmnzæm, kwan hwæn se byin yili ðyin woli ðyin ci bon lwen. Ti lè mún, ðwi' ða be lè ðyin kwan hwæn. ⁸Swum se ði nun fya', son se she nun cì ku' si. Li, à setâ kîn mún mlá' ñgwò' ye be ye mún gwùmmi nywo' ne ni swì nywi. ⁹Mùn tà byin shě lè leñkæm le, yi cìcì hwæn ye be ye Ñtwum Lwen shě ñgyò' wan nun hwæn, be ye ìmlib tòn ne ðunñgea, be she ñje yon ke she se nun cì ke nywi yêm nun.»

Judà yilá le nun kyilì Yesù fya' me ci-zwi' me Yudà
(Mt. 26.14-16; Lk. 22.3-6)

¹⁰Ke ðwesò' wùm ðlàn ði nun, ñdò' ne be be lon lè Judà Ìskàriò wa', à kën cì me ci-zwi' me ci-mfe sàtikæ' ðá nun kyì bon Yesù fya'. ¹¹Bon ði ywo' li, ñlim lwuka' bon ñzwònzwò'. Be she lè Judà le bon ði ye nyí ðèbbi. Li, Judà ðunmi mbyi nlwen kæbbi lè nun kyì bon Yesù fya'.

Kwan se Yesù be ji ñgwìn ji bon lè ðwesò' ðyon
(Mt. 26.17-25; Lk. 22.7-13, 21-23; Jân 13.21-30)

¹²Nywo' ñgyìn zwimbyi' **Ñgwìn-bré'-shikì-mbùn** wòlì. ñgyìn màzwùm ne be be mwèn pò' linni nlim ðá be ji **Ñgwìn-ñkwan-Èjìb**. 'Bwesò' Yesù cibbi lè nun le: «Wù yili le ðwi' ken wù **Ñgwìn-ñkwan-Èjìb** fòsea ya cìcì?» ¹³Be cibbi nun li, à fyi ðwesò' ði, à shè lè bon le: «Kènnèni mbyì ke myi. Ñðweb ndò' yě ðyin kîn cinni mbyi nun lè ñgwu mlá' ñgun. Byin yennà nun li, ðyin ðwon nun nyè. ¹⁴Cìcì se nun yě ðun hwæn, ðyin she lè ci-nye màzwùm le: Ñlisà' cibbi le nun yě ñgwìn ji fen nun bon lè ðwesò' ðyon? ¹⁵Kwan se ðyin ye nun cibbi li, à yě ðyin næmmyi' ndwun ndò' lèò' nyè nye zwò nun, lè ywum hwæn ke nlim kèa. Kwe næmmyi' màzwùm ne ðyin ye ñgwìn fòsea.» ¹⁶'Bwesò' wa' kën nsòn, be ðen, be cinni ywum hwæn mbanmbò' wě tà she Yesù shì ku' bon. Be ðunmi **Ñgwìn-ñkwan-Èjìb** fòsea.

¹⁷Kwæbbi kin pyì, Yesù ðèn lè ðwesò' wùm ðlàn ði ðyon. ¹⁸Be ðunmi ji ji, Yesù shè lè bon le: «Mùn tà ðyin shě lè leñkæm le, ðwi' ta ji ji fe lè

mwum nyin ndo' nyě yě mún kyí.» ¹⁹Ke nywo' ye bon ywo' li, be yimmi. Wen ne hwæn dunmi nun cibbi le: «Mún ne ye wù kyí?» ²⁰Yesù fyònnzi lè bon le: «Mwum màzwùm ni ke kì-wùm blàn bì shin nun, mwum ne bwi' ta brê' ndwò lè bon mban. ²¹À si lo' leŋkàm le **Mwen Mwum** yě ywi wě tà she be lèli ke jin shon nun ke dèwǎ Mvènnswàb nun, son, yá pa' tòn byebbi se kà be lè mwum ne yě nun kyí. A be lwæn lè mwum màzwùm le ba be yê nun.»

Ji mbùnnǎ' Nyeli nye' Yesù

(Mt. 26.26-29; Lk. 22.14-23; 1 Ko. 11.23-26)

²²Kwan se bon be ji ji, Yesù sheli brê', à yili Mvènnswàb osòkò', à bota' son, à feka' bwaso' byon, à shè lè bon le: «Yèèni, she si nwò' nywi yêm.» ²³À kònnɔ' tì pla' bǎ' sheli, à yili Mvènnswàb osòkò', à kònnɔ' bon fekea, be nwi bon hwæn. ²⁴À shè tì bon le: «She si mvàb nywi yêm, ye Mvènnswàb jini ñgwòn nun, ye swi ke ntwi' me mwù bwum mèan. ²⁵Mún tà byin shě lè leŋkàm le, mún bà tí bǎ' nwi ti, han a ken bèn nywo' ne bwi' ye tì bǎ' nywàb nwi bwi' lè byin ke ywo' Mvènnswàb nun.»

Yesù tǎ Piêr shě le nyí ni yě nun byìnnɔa

(Mt. 26.30-35; Lk. 22.31-34; Jân 13.36-38)

²⁶Ke be nyě yi, be dunmi mè nshib ñgwìn shibbi, be mlò' hwæn, be wa', be ken ke ñgwùmñgwùm she cinni mè ñjì ñgǎ' òlívè zwem. ²⁷Yesù shè lè bwaso' byon le: «Cě byin ton byin hwæn si, a ye byin cí wě ñswi mba', byin nzwonnzi mún byin hwæn. Ntwi' se be kò' ke dèwǎ Mvènnswàb nun le: “Be ye ci-mbòn me pò' wu, mè pò' nywǎli kyikyí.” ²⁸Son, kwan se mún yě ywi yimni, byin ye mún cinnò' ñgyò' Gàlilé nun.»

²⁹Piêr ywo' me li, à shè lè Yesù le: «Bwum nzwonnzi fe' wu hwæn, mún bà wu nzwonnzi.» ³⁰Yesù kà shě lè nun le: «Mún tà wu shě lè leŋkàm le, lè ñyim nyí kà kwò' kǎmmi me mbi kpòn nyě ñyě, a ye be lè wù byìnnɔa mún kǎmmi lè.» ³¹Son, Piêr kònnɔ' lo' ñyi lè kim le: «Kwo yili fe' le mún ywi bwi' lè wù, mún bà wú byìnnɔa.» Bwùlukwǎn bwaso' Yesù hwæn be ñyi ñwum Piêr nun.

Ñkeli ye Yesù be Mvènnswàb keli ke Gèsèmànê

(Mt. 26.36-46; Lk. 22.39-46)

³²Be ken li, be ben cici ndo' se be be lon le Gèsèmànê. Yesù shè lè bwaso' byon le: «Tòènni be fe, mún kènme Mvènnswàb keli.» ³³À suku' Piêr tweli bon lè Jâ', lè tì Jân. Ke kwan si nun, ñlim dunmi nun gwennzi zwum lè ye ta sænnda'. ³⁴Li, à shè lè bon le: «Mè mbàkà' nyèm ti nun nyě mwum ne yě ywi nun. Tòènni fe, ba byin ñye.» ³⁵À kènnò' kwǎ' le, à pyi ñgyò', à dunmi Mvènnswàb keli le beshe nun wòli nun làn kwan vènè' ton

se. ³⁶À be keli le: «Yee Ce, ywum hwæn yi swi' swû donmi. Mylîd' pla' vènè' nê læbbi lè mûn, mûn lækî vènè' màzwùm nwi. Son, mûn le' kan le cì swum se mûn yili, son, cì wě tà she ñlim ywû yili.»

³⁷Kwan se nun keli hwæn, à fyòin be moan ðwesò' bi, à cinni bon ðyekea. À shè lè Piêr le: «Simôn, wù tã ðye nùn? Kwo fe' kwan kwæ' le, wù wòli kan wù shi ðye? ³⁸Tòènni lè me', byin keli Mvènnswæb, byin lækî pyi ke me mbweb nun. M̀pùn mwum yili ñcì lwen, son, kwæ' nywi shon si swublea.» ³⁹À le' li, à kònnði kěn Mvènnswæb keli be lè ñzǎ' le' fò' ye bi mbyí. ⁴⁰À kîn tì bèn be cì ðwesò', à cinni tì bon ðyekea. 'Be lè me' tì bon kyiblea mwu lè ðye. Li, be cinni kan swum se be ye nun fyònnzi.

⁴¹Kwan se nun kěn kǎmmi me nlè, à fyòin, à shè lè fon le: «Dyèèni ðye, byin yinnì lwen. Se ciã. Kwan wolime, be kyia Mwen Mwum fya' me cinci ðyebbi. ⁴²Weàni zwò, ðwi' kennòni kwe. Cèèni fe', mwum nê kyì mun bènme.»

M̀bæn ye be bæne Yesù

(Mt. 26.47-56; Lk. 22.47-53; Jân 18.2-12)

⁴³Be lè ñwum pyi kife' ñgyò', mwesò' nyon Judà nyè be kî-wùm ðlàn fî ðwesò' byon nun kwain. À be kîn lè ðwum mèan ndò' nyè. 'Byindo' be lè mè kǎfà' me fya', byindo' lè mè mò'. Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikǎ', mè ci-nlimmi me lwuà, lè ðwumñkǎm me Yudà be fyie bon. ⁴⁴Judà nê be Yesù kyí, be lè à shèà ðwum swum se nun yě cì be limmi Yesù. À shèe bon le: «Mwum nê mûn yě hwæsi, mûn kwòti nun, lè nun nê. Byin fòsi nun bænni lwen, byin ken lè nun.» ⁴⁵Judà bèn ðin, à kîn ke Yesù, à kwòti nun, à lon nun le: «Mwumñkǎm.» ⁴⁶À cì li, ðwum ðye be nun ðwon ke nyè ke Yesù fyà' nywi, be bænni nun. ⁴⁷Ke ñkwìn ðwesò' Yesù nun, ñdò' zwè' kǎfà' shon, à kwæ' cikpu' mwumñkǎm mè ci-mfe sàtikǎ' ywi' fò'. ⁴⁸Yesù shè lè ðwum ton bi le: «Byin ta mun kîn kankean ðye lè mè kǎfǎ', lè tì mè mò' nun wě mûn ni ci-nywi'? ⁴⁹Mè ñgyinñgyin mèan hwæn, mûn be be nyenswæb ndwun ðwi' lè byin, lè mûn tã le'-Nswæb sannzi, byin bænni kan mun. Se tà ka cì ðin, son, à si ntwi' bǎ ñzǎ' le' ye be kò' ke ðewǎ Mvènnswæb nun lwinni.» ⁵⁰Bwesò' byon yen li, be nzwonnzi nun bon hwæn, be nywæli lè mèli. ⁵¹M̀bipàn mwum ndò' be Yesù ðwon ke nyè, à sue ku' lè plè mpwèli. 'Be she be ken nun bænni fi, be bænni plè be nyè, ⁵²m̀bipàn ni wa' mèli nywi pwin.

Ñdyili ye be ðyile Yesù ke swi' me ci-zwi' me Yudà

(Mt. 26.57-68; Lk. 22.54-55, 63-71; Jân 18.13-14, 19-24)

⁵³Be wa' kèn lè Yesù ke cì mwumñkǎm mè ci-mfe sàtikǎ'. Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikǎ', ðwumñkǎm me Yudà, lè mè ci-nlimmi me lwuà, be swòli kwe. ⁵⁴Piêr be Yesù ðwiò' mbyí læbbi, à ðwonnga' nun be nyè, à kèn ðun ðònmbiyi mwumñkǎm mè ci-mfe sàtikǎ'. À bèn kwe, à tòn nji' bon lè mè mbòn m̀ban, à ðunmi win wo lè bon.

⁵⁵Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè', lè ßwumɲkàem nyenswàèb ndwun ðunmi shitàkwù she be ye ðyi nywi Yesù kæbbi ßà be swilì nun ywi, son, be cinni kan. ⁵⁶Bwum mèan be shitàkwù ðyi nywi yon, kwo fe' li, be pyì kan ɲwum fɔ'. ⁵⁷Byindɔ' kà wa' zwò, be she Yesù nywi le: ⁵⁸«Bwi' ywɔi, à li le nun yè nyenswàèb ndwun ne ßwum gwe ne kyèa, ke nyè ɲgyin lê, nun ni gwe ñdɔ' be, shìkì mè fyà' ßwum bi ðun nlim.» ⁵⁹Kwo fe' li, be pyì kan tí ɲwum fɔ'.

⁶⁰Mwumɲkàem mè ci-mfe sàtikàè' wa' zwò ɲkwìn ßwum nun, à cibbi lè Yesù le: «Wù cinni kan swum fyònnzi? Yà shitàkwù se ßwum ton be ta ku' ðyi ke nywi ywù?» ⁶¹Yesù mɔki ku' nun li, à fyònnzi kan ñzàè' le' ndɔ'. Mwumɲkàem mè ci-mfe sàtikàè' kònnði Yesù cibbi be le: «Wù ne **Kristò**, Mwen Mvènnswàèb ndwun?» ⁶²Yesù fyònnzi lè nun le: «Mùn ne. Byin ne', byin ye **Mwen Mwum** yenni, lè à ni ñtònmi ke fya' ji Mvènnswàèb ne cinni ɲkimmɔ'. Byin kònnði nun yenni be lè à tã kìn ßwɔ' se ðèb nun.»

⁶³Mwumɲkàem mè ci-mfe sàtikàè' ywɔ' li, ñlim nyeni nun zwum, à yàètà' nun ne' mè plè nywi, à shè le: «Be li, ßwi' kæb tí yì shitàkwù?» ⁶⁴Byin ne', byin ywɔà ɲgwànnzi jin Mvènnswàèb. Byin yen ke le' màzwùm nun le?» Mwum hwæn su' le' le nyì ni su' ðin le mwum ɲwu. ⁶⁵Ke kwan màzwùm nun, byindɔ' ðunmi Yesù mètì swi nywi, be kpæm nun me', be ta nun ßo lè be ta shè le: «Lìmmi ßwum be ta wu ßo.» Mè ci-mbòn bye be kwe kiin nun yì ßen ðwìkea ɲwum.

M̀byinnò' ye Piêr byinnɔe le nun ni limmi kan Yesù
(Mt. 26.69-75; Lk. 22.56-62; Jân 18.15-18, 25-27)

⁶⁶Mlib ndɔ' ne be ci-she mwumɲkàem mè ci-mfe sàtikàè' ßèn bònmbiyi, lè Piêr ke ke bàbà nun. ⁶⁷À yen Piêr tã win wo, à f̀sì nun ce, à shè lè nun le: «Wù hwæn, wù be kàn ku' byin lè Yesù, mwum Nàzàrê' ni?» ⁶⁸Piêr ðunmi byinnò' le: «Mùn limmi kan nun, mùn tà ka swum se wù yili wù leli ywo.» À le' li, à kwan be ke pisean ke ɲwum bònmbiyi. ⁶⁹Ci-she ni kònnði nun yenni kwe, à ðunmi le' lè ßwum bye be kwe le: «Mwum nyan ndɔ' ne nyè.» ⁷⁰Piêr ywɔ' li, à kònnði byinnò'. Kwan læb kwæ', ßwum ndɔ' bye be kwe, be kònnði tí lɔ' le' be lè Piêr le: «Kwo yen ci fe', mwum nyan ne wù ntwi' wù ni mwum Gàlilè.» ⁷¹Piêr ðunmi ñdò' ló lè jin Mvènnswàèb lè à tà nun ne' ywèmmi. À ðunmi le' le: «Mwum ne byin ta ku' le' ni, mùn limmi kan mun nun.» ⁷²ɲwum pyì kan ɲgyɔ', ðyim nyì kwɔ' kàemmì me m̀bi. Ke kwan si nun, Piêr b̀n le' se Yesù shèe nun le: «Lè ðyim nyì kà kwɔ' kàemmì b̀i, a ye be lè wù byinnɔà kàemmì lè le wù limmi kan mùn.» Piêr b̀nme li, à ðunmi kwe.

ɲkèn ye be kenne lè Yesù ke swi' Pilatwù
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lk. 23.1-5; Jân 18.28-38)

15 ¹A be shikpon hwili lè kpòn, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè', ßwumɲkàem me Yudà, mè ci-nlìmmì me lwuà, lè ßwùlu

bwumɲkàm nyenswàb ndwun, bon hwæn, be swoli bǎ be limmì swum se bon ye cì lè Yesù. ²Be kpimma' Yesù mè fyà', be ken lè nun ke swi' Pilatwù. ²Pilatwù cibbi lè Yesù le: «Wù ne òyi m̀vèn mè Yudà?» Yesù fyònnzi lè nun le: «À si wě tà she wù le' ku' si.» ³Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' be nun mè le' shě nywi mèan. ⁴Pilatwù kònnɔi Yesù cibbi le: «Wù bà wù òzàè' le' ndò' fyònnzi? Ywò' fe' mè le' mèan ne be ta wu shě nywi.» ⁵Kwo fe' li, Yesù fyònnzi kan òzàè' le' ndò'. Pilatwù yen li, shìmmea ci nun.

Ñswili ye be swile Yesù ywi

(Mt. 27.15-26; Lk. 23.13-25; Jân 18.38–19.16)

⁶Kwan hwæn se **ɲgwìn-ɲkwàn-Èjìb** be wòlì, b̀è' ndò' be kwe le gwemná ònnzi ci-nye njè m̀bò', nyě bwum yili. ⁷Mwum ndò' be kwe nye njè, jin shon be le Bàràbàs. À òuen nye njè bon lè bwùlu byon ntwi' bon wue mwum ndò' ke me le' myi nun. ⁸Nywò' ɲgwìn màzwùm, bwum kenne cě Pilatwù bǎ bon cibbi nyí swum se bon ta cibbikì mè ɲgwìn màzwùm nun hwæn. ⁹Pilatwù cibbi lè bon le: «M̀vèn mè Yudà ne byin yili le m̀n pàè' fyà' lè nun?» ¹⁰À lèli li ntwi' nun limme lwen le mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' kyie Yesù fya' yon ntwi' se bon be nun cè lè òlim byebbi. ¹¹M̀bòkì ne be lè mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' nyenswàb òwumzà ɲkwìn bwum, ɲkwìn bwum òunmi shè le nyí ni pàè' fyà' lè Bàràbàs. ¹²Pilatwù òunmi tì bon cibbi le: «Ti, m̀n yě cì le lè mwum nyě byin ta lon le m̀vèn mè Yudà?» ¹³Bwum òunmi kun le: «Ywummo' nun zwò!» ¹⁴Pilatwù kònnɔi bon cibbi le: «Yǎ byebbi ne nun cìe?» Be kònnɔi kuòn mbyí kimmi le: «Ywummo' nun zwò!» ¹⁵M̀bòkì ne Pilatwù yile lè nun lwusi bon òlim, à pàè' fyà' lè Bàràbàs, à cì be b̀ò' Yesù lè ɲgwàè'. À kà òonnzi bon nun fya' bǎ be ywummo' nun ɲgàè' mè b̀ò'ò' zwem.

ɲgòla' ye mè suzàen be Yesù kòlea

(Mt. 27.27-31; Jân 19.2-3)

¹⁶Mè suzàen twelò' Yesù òlim sèm gwemná, be loin bwùlu mè suzàen hwæn. ¹⁷Be swi Yesù gàn pèan ndò' nywi, be twon tàem lè yì lwon, be swon nun mwu. ¹⁸Be òunmi nun hwəsi, lè be ta le' le: «Bwi' ta wu webbi, m̀vèn mè Yudà.» ¹⁹Be be le' li, lè be ta nun ywæli mwu lè mò', be swi nun m̀tì nywi, be swummi ke swi' shon, lè be ta nun wu ke wě be ta nun mwumzi nun. ²⁰Kwan se bon mlò' ɲgòla' ye be bi nun kòlea, be nywàè' nun gàn pèan si be, be swi nun mè plè byon. Be twelò' nun wan bǎ bon ken nun ywumməa.

Ñywummo' ye be ywumməe Yesù ke ɲgàè' mè b̀ò'ò' zwem

(Mt. 27.32-44; Lk. 23.26-43; Jân 19.17-27)

²¹Mwum Sirên ndò' be làn kwe, jin shon be le Sìmòn. Ce Àlèzàndrè bon lè Rùfusi ne be. À wai ndem nun, mè suzàen bæn nun, bon le: nyí ni she

ngæ' mè ɓɔɔ' Yesù. ²²Be ken lè Yesù ke cìcì se be be lon le Gòlgòtá. Sù jin màzwùm ni le lwùmmɔ' ngwɔ' mwù. ²³Be ben kwe, be yili be fe Yesù ɓà' ndɔ' se be fyinnɔe lè ngæ' ndɔ' ne be ta lon le **mír**. Son, Yesù yè kan. ²⁴Ke be, be ywummɔ' nun ngæ' mè ɓɔɔ' zwem, be she mè plè byon, be ðunmi ðwì wě ɓì ɓǎ be limmì wě tà she mwum m̀bɔ' yě she. ²⁵Be ywummɔe nun lè nywɔ' ntǎnnì shikpon. ²⁶Be kɔe ngɔ' ndɔ' kwe ɓǎ be lisà' le' se nun ɓwue. Be kɔe le: «M̀vèn mè Yudà.» ²⁷Be ywummɔ' tì ku' mè ci-ncí byebbi ndɔ' ɓì ke me mbeti nyon, be ywummɔ' nyě m̀bɔ' fya' ji, be ywummɔ' ku' nyě m̀bɔ' fya' mè'. ²⁸Ke ncì ye be cie li, be lwinnzà swum se be kɔe ke ðewǎ M̀vènnswǎb nun le: «Be tean nun ke nyinnim me ci-ncí byebbi.»

²⁹Bwum bye be làn kwe fya' màzwùm nun, be be mè mwù mùti, lè be ta nun sèmmi. Be be le' le: «Èhèn! Wù ne yile le wù gwannzi nyenswǎb ndwun, ke nyè ngyin lè nun lè wù gweá nyě ðin be, ³⁰nywǎsi lè wù ne', wù kyilì ngyɔ'!» ³¹Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikǎ', lè mè ci-nlimmì me lwuà be ku' Yesù kɔlea lè be ta le' ke nyinnim shan nun le: «À be ɓwùlu swæti, son, ñswæti yon ne' leán kàn nun ðyě? ³²**Kristò**, m̀vèn mè Ìzràèl, à ɓweb fe' wai jene zwò ngæ' mè ɓɔɔ' zwem, à kyilì ngyɔ'. Li, ɓwi' ye yen, ɓwi' ðunmi ñlim kě lè nun.» Bye be ywummɔe zwò lè nun m̀ban, be ðunmi tì ku' nun simmɔa.

Kwan ywi Yesù

(Mt. 27.45-56; Lk. 23.44-49; Jân 19.28-30)

³³A kin bèn nywɔ' nlwinni, njimmi pyí nǒnnǒn ngyɔ' màzwùm nun hwæn, a ken bèn kwan se nywɔ' byìti mwù. ³⁴Nywɔ' byìtime mwù li, Yesù kun lè ñkwu kimmi le: «Èloì, Èloì, lamà sàbatàni?» Ñzǎ' le' màzwùm lisa' le: «M̀vènnswǎb nyèm, M̀vènnswǎb nyèm, wù nzwonnzà mun ntwi' yen?» ³⁵Bwum ndɔ' bye be kwe, be ywɔ' li, be ðunmi le' le: «Ywǎèni fe' she nun ti **Èlì**, ci-nleli ke ngyum M̀vènnswǎb nun lon.» ³⁶Ñɔ' wa' lè mèli, à kèn ɓǎ' sǎbtea ndɔ' lwinnzi ke kwùsa' nun, à swɔ' son ke zwi' pe', à nǎm̀nzɔ' son zwò ɓǎ Yesù nywon. À shè le: «Donnzèni, ɓwi' cèèni fe' ɓeshe **Èlì** yě nun kìn kyilì fe ngyæ' mè ɓɔɔ' zwem.» ³⁷Son, Yesù kun lè ñkwu kimmi kǎmmi fɔ', à ywi.

³⁸Ke kwan màzwùm nun, plè ndwun ne be cìcì sanmi M̀vènnswǎb gho nun nlim nyenswǎb ndwun kwùli cìcì ɓì ñwa' ye zwò a kiin bènndì ngyɔ'. ³⁹Ci-zwi' mè suzǎen ne be swi' Yesù ñɖyi yen wě tà she m̀pùn Yesù kwan, à shè le: «Lè leŋkǎem, mwum tòn ne be mwèn M̀vènnswǎb.»

⁴⁰Mè yib ndɔ' be tì ku' kwe, be ðyie be làbbi, lè be ta Yesù cei. Ke nyinnim me yib màzwùm, Màrì nyě wae Màdàlà be kwe, ɓon lè Màrì nyě ye Jâ' nyě sɔ', nyě be tì ku' mon Jòsè', kònnndì lè m̀lib ne jin shon si le Sàlòmè. ⁴¹Mè yib màzwùm, kwan se Yesù be ke Gàlilè, be be nun ðwon nyě, lè be ta nun kpea. Mè yib mèan ndɔ' be tì ku' kwe bye be nun ðwon kwan se nun kien ke Yèrusàlèm.

Ìjkè ye be kee Yesù ke mbyù' nun

(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jân 19.38-42)

⁴²Be lè kwæbbi pyime nùn. Ìjgyn mè yinnì mè Yudà be lè à wilime nywà' màzwùm. ⁴³Li ne cie mwum Àrimàtê ndò' ne jin shon be le Jòsê' bèn, à kpæm ònim, à kèn cě Pilatwù, à dɔa dɔwon Yesù. Mwum màzwùm be mwum ñkàmñkàm ne be nyinnim bɔwumñkàm nyenswæb ndwun. À be ti ku' ywà' Mvènnswæb bònñgea. Kwan se nun cibbe dɔwon Yesù, ⁴⁴Pilatwù sem nùn she be she nun le Yesù ni ywià ti ku' nùn. À loin mwumñkàm mè suzàen ne bi Yesù bòn, à cibbi nun beshè kwan ywi nyí ti làbbi. ⁴⁵Mwumñkàm mè suzàen ni yili. Li, Pilatwù donnzi Jòsê' dɔwon Yesù. ⁴⁶Jòsê' kèn kwokwo ndò' hwinni òlwen le, à bèn be, à kyili dɔwon Yesù zwò me bɔɔ' zwem, à bwi' son lè kwokwo si, à kèn kè ke mbyù' ndò' ne be cie ke mble nun. Ke nyě yi, à dɔwaki ñwum mbyù' lè ñgwò' ndwun ndò'. ⁴⁷Ke kwan màzwùm nun, Màrì nyě Màdàlà, bon lè Màrì mon Jòzê, be be cè cìcì se be ta Yesù gwùmmi nun.

Ñyìmni ye Yesù yimne ywi

(Mt. 28.1-8; Lk. 24.1-12; Jân 20.1-10)

16 ¹Nywà' mè yinnì mè Yudà lèan hwæn, Màrì nyě Màdàlà, bon lè Màrì mon Jà', lè ti Sàlòmè ken mlá' ñgwò' hwinni bǎ bon ken dɔwon Yesù swí nywi. ²A be shikpon hwili, nywà' sonndè, kwan se be lè nywà' ke nywi òbɔwæli, be yé mbyi mbyù' Yesù. ³Be be kèn mbyi nun, lè be ta le' le: «Ìjgwò' ne ñwum mbyù' ni, wen ne ye bwi' nun ywùnnzi?» ⁴Be bèn kwe, be cɔɔ' mbyi, ñgwò' ti ñywùnnzi, kwo fe' she nun be ñdwun si. ⁵Be dɔɔn ke mbyù' nun, be yen òbìpàn mwum ndò' lè plè mpwèbbi ndò' nywi, à ni fya' ji òtòn. Ke nyen ye be yen nun li, yi dɔn bon zwum. ⁶Son, mwum màzwùm shè lè bon le: «Ba yi kwen byin, byin ta Yesù, mwum Nàzàré' nyě be ywummɔe ke ñgæ' mè bɔɔ' nun kæbbi. À bǎ tí fe, à yimná ywi. Cèèni fe' cìcì se be nonnze nun ònim. ⁷Son, kènnèni, byin she Pìèr, lè bɔwɔ' bye fǎ' le à yě bon bònñgea ke Gàlilè. Byin ye nun yenni kwe wě tà she nun shèe byin.»

⁸Mè yib bi kwan, be wa' mèli lè ñgwènnzi nywi, a be bon cǐ wě à si ndemndem nun. Be lwùm kan mwum ndò' le' màzwùm shě mbyi, ntwi' se yi be bon kwènni nun.

Òbɔwùmni ye Yesù bɔwùmne ke swi' Màrì nyě Màdàlà

(Mt. 28.9-10; Jân 20.11-18)

[⁹Ke nyě ye Yesù yimni ywi, shikpon sonndè màzwùm, nywà' dɔnmi sanmi, Yesù seti fe' kwæ' nywi shon lisea lè Màrì nyě Màdàlà, òmli ne nun fyinne mè mpùn mbyibbɔa nywi nshanmbi. ¹⁰Màrì yen nun li, à kèn bɔwum bye be kènki lè Yesù shě. À bèn, lè be ta ñgwùm ywi tòn lè ñkwe.

¹¹ Kwan se nun shè bon òtwum le Yesù ni ni lè me', a konndi be, nun ne' ni yenni nyí lè ze', bwum ton bi kè kan mwù lè yon.

M̀bwùmni ye Yesù bwùmne ke swi' bwum bì ndò'
(Lk. 24.13-35)

¹² Ke nyě màzwùm, Yesù kòndi kwan ke swi' bwum bì ndò', be be kèn ke nsòn ndò'. Kwan se nun kwan bon swi', à gwili kan bon me' wě nun ne. ¹³ Bwum bì bi wa', be fyonnì mbyi, be she bwùlu le' màzwùm. Son, be kòndi kan tí le' si yili.

M̀bwùmni ye Yesù bwùmne ke swi' bwesò' byon
(Mt. 28.16-20; Lk. 24.36-49; Jân 20.19-23; Mè she 1.6-8)

¹⁴ A kiin b̄n̄ mml̄k̄á', Yesù kwan swi' bwesò' wùm blàn mbò' byon, lè be ta ji ji. À lesi bon lè ntwi' be yile k̄n̄ be ywò' òz̄é' le' bwum bye yenne nun ke nyě nyim̄n̄ ywi yon. Le byi tà ka zwùm t̄li lè nun. ¹⁵ À kòndi bon shè be le: «Kènnèni yi cici hwæn ke ñgyò' wan nun, byin she Òtwum Lwen lè mwum hwæn. ¹⁶ Mwum ne yě ñlim k̄é lè mùn, be jimnzi nun, lè à swælâ. Son, mwum ne b̄á ñlim k̄é lè mùn, lè à bwuâ. ¹⁷ Yi hilea ye mè ci-ñk̄é ñlim ye cí yi le, be ye mè mpùn m̄byibb̄ōa fyinni lè jin shêm, be le' mè ñkyìn le', ¹⁸ bon be bæen fe' nywun lè fyà', shindo' be nwi ðun, byebbi ndò' b̄à bon b̄enni nywi. Be ye mè ñgwènn̄gwèn mè fyà' satea nywi, mè ñgwènn̄gwèn bi kimmo'.»

She se Yesù donnzi bwesò' byon be kwan se nun nèan be zwò
(Lk. 24.50-53; Mè she 1.9-11)

¹⁹ Nyeli nyé' Yesù lilò' bon mè le' màzwùm hwæn li, à n̄an zwò, à tòn fya' ji Mvènnswæb. ²⁰ Bwesò' byon nywæli be, be ðunmi Òtwum Lwen shě yi cici hwæn. Nyeli nyé' Yesù be bon kpea yi kwan hwæn, à lisà' ke yi hilea ye bon be ci nun le ywum ye bon ta shè, à yi leñk̄æm.]